

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 23 MAART 1927

No. 586

INHOUD.

VEREENIGING VAN GEMEENTEN II (Slot) door <i>Mr. J. A. N. Patijn</i>	260
Het herleeftde Ontwerp Nelissen opnieuw gewijzigd door <i>Prof. Mr. W. H. Drucker</i>	262
Enkele opmerkingen aangaande de voorgestelde regeling van het Zee-Arbeids-Contract door <i>Mr. F. W. A. de Kock van Leeuwen</i>	264
Het Reizigersvervoer op de Spoor- en Tramwegen in Indië in 1926 als maatstaf van de Volkswelvaart door <i>G. P. J. Caspersz</i>	268
De Rijksmiddelen.....	269
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De débacle der Marconi Company door <i>F. W. Forge</i>	270
Schuldgelting en consolidatie in Frankrijk door <i>Prof. Bertrand Nogaro</i>	271
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië.....	273
MAANDCIJFERS:	
Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”... .	274
Overzicht der Rijksmiddelen.....	275
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	276—282
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—, Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postcheque- en giro-rekening No. 6729.*

22 MAART 1927.

Het aanbod van geld was deze week ruimer.

Voor na de medio werd het aanbod grooter, echter hoofdzakelijk voor wissels en „on call”. De rente voor particulier disconto liep daardoor terug van 3½ tot 3⁷/₁₆ en 3½ pCt. en callgeld was dikwijls slechts moeilijk voor 2½ à 3 pCt. onder te brengen. De prolongatierente bleef vrijwel onveranderd; meestal werd 3½ pCt. genoteerd.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft weinig veranderingen van betekenis te zien. De post binnenlandsche wissels bleef op dezelfde hoogte. De beleeningen geven een teruggang aan van f 600.000.

De goudvoorraad verminderde met een kleine f 100.000, doch de voorraad zilveren munt blijkt met f 200.000 te zijn toegenomen. De post papier op het buitenland steeg eveneens met f 200.000, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans zich f 800.000 lager stelden.

De biljettencirculatie daalde van f 795,4 miljoen tot f 780,2 miljoen. Het tegoed van het Rijk vertoont een vermeerdering van f 7,8 miljoen. De rekening-courantsaldi van anderen klommen met f 6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo noteert f 400.000 hooger dan verleden week. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 53.

* * *

De koersen van de meeste wissels waren deze week wel buitengewoon stabiel. Dollars noteerden de geheele week 2.49¹⁵/₁₆ met hoogstens ¹/₃₂ cent variatie voor koop en verkoop en ook Parijs, Brussel, Zwitserland en de beide op goudbasis staande Skandinavische wissels schommelden gedurende de geheele week nauwelijks meer dan ½ à ¾ cent. Ponden en Marken waren iets meer bewogen. Voor Ponden was de stemming vast en, liep de koers op van 12.12⁷/₈ tot 12.13¹/₂. Marken aanvankelijk ook vaster, 59.28¹/₂—59.31¹/₂, waren later weder voor 59.30 aangeboden. Van de drie speculatieve wissels was Oslo deze week vrij stationair, 65.20 tot 65.35 als hoogste en laagste koers; daarentegen konden zoowel Lires als Pesetas weder niet onbelangrijk verbeteren. Milaan steeg van 11.31 tot 11.52; slot 11.47 en Madrid van 43.15 tot 44.10; slot 43.95.

LONDEN, 21 MAART 1927.

Verleden week was geld over het algemeen schaarscher, terwijl op Dinsdag en Woensdag geld beslist zeer moeilijk was. Het bleek echter niet noodig om weder van de Bank van Engeland te leenen.

In de discontomarkt waren de omzetten gering bij vasten onderton. De noteering blijft op 4⁵/₁₆—¾ gehandhaafd voor 3-maands prima papier.

In de vreemde wisselmarkt valt nog steeds groote speculatie in Lires en Pesetas waar te nemen. De berichten uit den Balkan hadden heden een slechten invloed op deze valuta's.

VEREENIGING VAN GEMEENTEN.

II (Slot).

Een gewone bron van misverstand bij vereeniging van gemeenten is, dat wat door de voorstanders wordt aangevoerd ten bewijze dat de beide gemeenten feitelijk één zijn, door de tegenstanders wordt beschouwd als een opsomming van al dan niet ondervonden bezwaren. Bij de grenswijziging van Nieuwer-Amstel betoogden B. en W. van Amsterdam (Bijl. Handd. Tweede Kamer 1895/96 No. 25 Voorl. Verslag bl. 3):

„Wanneer in het eene deel eener zelfde stadswijk deze, in het andere gene politie-verordening geldt; in het eene deel van zulk een wijk een politiekorps waken moet voor rust en orde, dat geheel onafhankelijk staat naast het korps, waaraan in het andere deel deze zorg is toevertrouwd; wanneer overtreders van politieverordeningen op en bij de grens van beide deelen zich aan bestraffing kunnen onttrekken door over de grens de wijk te nemen; wanneer van elkander onafhankelijke brandweerkorpsen met de blussching van branden in de verschillende deelen belast zijn; wanneer in het eene deel gebouwd wordt naar andere regelen en op een ander peil dan in het andere; wanneer in het eene deel onderwijs en armenzorg in handen van een bestuur zijn, dat volkomen zelfstandig staat tegenover dat hetwelk in het andere deel deze gewichtige zaken regelt, dan kan het niet anders of dit alles moet tot schade strekken van hen, die zulke, in wezen een geheel vormende, maar administratief gedeelde wijken bewonen.”

Aan deze lijst zou nog kunnen worden toegevoegd: wanneer in het eene deel winkelsluiting bestaat, in het andere niet; wanneer aan deze zijde van de grens op zekere dagen tapverbod geldt, aan gene niet; wanneer bovenal, hier uitgebreide hygiënische maatregelen worden gehandhaafd, die ginds ontbreken.

De tegenstanders betoogen gewoonlijk, dat deze bezwaren overdreven zijn, dat er wel wat tegen te doen is, dat ze niet opwegen tegen de nadeelen der vereeniging. Maar hier gaat het niet om. De gegeven voorbeelden strekken ten bewijze dat de betrokken wijken „in wezen een geheel vormen”, zooals B. & W. van Amsterdam schreven; dat het gebied der kringgemeente een stadswijk is geworden en als zodanig onder het beheer van het stadsbestuur behoort, cultureel één geheel met de stad vormt. En dit feit wordt niet opgeheven door van de genoemde tegenstellingen stuk voor stuk de scherpe kantjes af te vijlen, door hier een gemeenschappelijke regeling te treffen, daar overeenstemming te brengen in bepaalde verordeningen, of een overeenkomst betreffende bepaalde voorzieningen te sluiten. Ons gemeenterecht eischt eenheid van bestuur voor een stad met al wat daartoe behoort, en aan deze eisch wordt niet voldaan door een reeks administratieve lapmiddelen, als de tegenstanders plegen aan te bevelen. Om dit beginselverschil draait bij iedere grenswijziging een groot deel der tegenovergestelde meeningen.

In de grond is het dezelfde tegenstelling, die maakt, dat beide partijen zich op de gemeentelijke autonomie plegen te beroepen. De tegenstanders der vereeniging zien de autonomie alleen als zelfstandigheid der eenmaal bestaande gemeenten; op de geschiedkundige rechten der kringgemeente wordt een beroep gedaan. Maar zij vergeten m.i., dat juist de gemeentelijke autonomie eischt, dat ook de groote gemeente haar eigen zaken beredderen kan; dat zij niet afhankelijk is van de medewerking van anderen om heerschappij te voeren binnen het gebied, dat door de ontwikkeling der feiten het hare is geworden. Het is volkomen verklaarbaar dat Thorbecke en Oppenheim, die tot de handhaving der plaatselijke autonomie, naar ik zou meenen, wel iets hebben bijgedragen, beide voorstanders waren van een ruime toepassing van de vereeniging van gemeenten.

Het verschil van inzicht, waarop ik hier doel, komt

wel zeer sterk tot uitdrukking in de volgende regelen uit de Memorie van Mr. Dr. v. d. Grinten aan de Raden van Voorburg en Rijswijk:

„Dat de bebouwingen in Voorburg en Rijswijk, welke de grenzen van 's-Gravenhage hebben bereikt, door hun aanzien den indruk wekken, dat men met buitenwijken van 's-Gravenhage te doen heeft, kan toch waarlijk niet als ernstig argument bedoeld zijn. Integendeel: deze bewering van Gedeputeerde Staten is veeleer een bewijs, dat de omstandigheid, dat deze grenswijken onder verschillend gezag staan, geen schadelijken invloed heeft gehad op den aard der bebouwing.”

Het is deze schrijver voldoende dat het gescheiden zijn dezer wijken geen schadelijke invloed heeft gehad op de aard der bebouwing. Op een andere plaats zegt hij, dat bebouwingsaansluiting slechts dan een argument voor grensverlegging kan opleveren, indien hieruit bezwaren en conflicten voortspruiten, die niet op andere wijze tot oplossing zijn te brengen. Dergelijke uitspraken verraden naar mijne meening gebrek aan inzicht in het karakter, de roeping, onzer gemeenten. Zeker levert aansluitende bebouwing op zichzelf niet het bewijs van noodzakelijkheid van grensverlegging. Zij kan een der gronden zijn, waarop de eenheid van gebied wordt betoogd. Maar op die eenheid komt het aan, niet op de vraag of zekere bezwaren en conflicten wellicht langs andere weg kunnen worden opgeheven.

Het sprekendste voorbeeld van vereeniging van gemeenten zonder eenige aansluiting van bebouwing, is zeker wel die van Rotterdam en Hoek van Holland, waarvoor toch zeer veel te zeggen viel en die zonder groote tegenstand is geschied. Daarentegen zijn er vele gemeenten, wier bebouwingen elkander raken doch die elk een zelfstandig bestaan voeren. Als voorwaarde voor grensverlegging mag niet gesteld worden dat een gemeente is volgebouwd. Eisch van goed bestuursbeleid is juist, dat de wijziging der grenzen de ontwikkeling eener gemeente voortgaat. Wanneer een groote gemeente zich in zekere richting uitbreidt, zoodat te voorzien is dat binnen afzienbare tijd de bebouwing de gemeentegrens daar zal bereiken, dan dient dat oogenblik niet afgewacht, doch moet jaren vooraf de grens verlegd worden, ten einde een goede stadsontwikkeling mogelijk te maken. Dit is een ander punt, waarover bij iedere grenswijziging wordt gestreden. Beroept zich de groote gemeente op de uitbreiding der stad in bepaalde richting, dan wordt onveranderlijk geantwoord: in die of die hoek Uwer gemeente hebt ge immers nog ruimte genoeg voor uitbreiding! Zeer duidelijk wederom zegt het Mr. v. d. Grinten (bl. 18):

„Zooals de bouwmeester bij de constructie van een huis met den toestand en de ligging van het terrein rekening heeft te houden, zoo heeft ook de technische dienst der gemeente tot grondslag van de stadsontwikkeling te nemen het bestaande territoir.”

Of de bevolking der stad zekere voorkeur heeft voor een bepaald gebied; of het beschikbare territoir bijv. ligt tegen een fabriekswijk en uitbreiding gevraagd wordt van een woonwijk, dan wel omgekeerd; of de stad, die ten slotte een levend organisme is, een bepaalde richting uitgroeit; met al deze vragen houdt Mr. v. d. Grinten zich niet op. Dergelijke overwegingen zijn groote-stads-imperialisme. Voor hem zijn de menschen er voor de wetten en niet omgekeerd.

Grenswijzigingen zijn in ons land gewoonlijk te laat gekomen. De weg die er heen leidt, is lang en met veel hindernissen. Eerst wanneer het niet meer is tegen te houden plegen de wetsvoorstellen bij de Tweede Kamer te komen, die ze nagenoeg altijd aanneemt. Het gevolg van deze trage gang van zaken is, dat er zich gewoonlijk reeds een voor de groote gemeente nadeelige toestand ontwikkeld heeft, wanneer het nieuwe stuk er bij gevoegd wordt: naast de gasfabriek der groote gemeente staat een peperduur werkend fa-

briekje in de kring-gemeente; Voorburg heeft zijn recht op autonomie meenen te bewijzen door zijn riolen zóó te leggen, dat ze niet zonder groote kosten in het Haagsche riolenstelsel kunnen worden opgenomen; voor een mooi, breed opgevat uitbreidingsplan is de mogelijkheid dikwijls voor altijd afgesneden. Maar ook op een ander, financieel, gebied, zijn schadelijke gevolgen aan te wijzen. In de nabijheid der groote steden ontstaan kolonies van vermogende lieden, die het voordeel genieten van de lage belasting in de kring-gemeente, welke zij door hun aanwezigheid nog lager maken, doch die voor hun geheele bestaan zijn aangewezen op de groote gemeente. Ik merkte hierboven reeds op, dat verschil van belastingdruk op zichzelf natuurlijk geen reden is tot samenvoeging van gemeenten. Wanneer de kolonie zich vormt op een gebied dat in geen enkel opzicht behoort tot de groote gemeente, dan zal wel niemand opheffing der kleine gemeente bepleiten. Een samenvoeging van Amsterdam en Baarn bijv. bestaat alleen in het verschrikte brein van de Bond van anti-annexatie-comité's. Maar wanneer de gebieden wél een geheel vormen, wanneer de gegooeden zich gaan vestigen in een wijk die wél tot de sfeer der groote stad behoort, dan heeft men het recht van parasiteerende forensen te spreken; of, met Mr. van Gijn, van „asyls van belastingplichtigen”; of, met de heer L. de Visser, van „kapitalistische vluchtheuvels”.

Een groote stad leeft op een andere voet dan een dorp. Zij heeft verplichtingen waarvan een dorpsbestuur even weinig begrip heeft, als de kleine burgerman van de huishouding van een groot heer. Het volgende staatje geeft een overzicht van de schuld van 's-Gravenhage en die van Loosduinen ten tijde van de vereeniging dezer gemeenten.

	Loosduinen		's-Gravenhage	
	p. inwoner		p. inwoner	
Geheele schuld f	527.040	f 54,05	114.971.800	f 313,84
Productieve „ „	158.090	„ 16,21	65.106.857	„ 177,72
Inproduct. „ „	368.949	„ 37,84	49.864.943	„ 136,12
Rente	30.092	„ 3,09	5.372.731	„ 14,86

Dat deze verschillen zoo aanzienlijk zijn, is niet verwonderlijk. Een ieder begrijpt dat de stijl van een groote-stads-huishouding een andere is dan die eener kleine gemeente. Het onzedelijke ligt hierin, dat menschen die gesteld zijn op de weelde der groote stad en ervan genieten, hierin niet mede-betalen. Zij zijn dan ook gewoonlijk de heftigste tegenstanders der vereenigingen en hebben er wat voor over om te trachten die tegen te houden. De Cost gaat voor de Baet uit. Wanneer men de vele uitgaven ziet die de anti-annexatie-comité's zich getroosten, de brochures die verschijnen, enz., dan blijkt wel dat het de heeren heel wat waard is om de heilige autonomie der kleine gemeente te helpen in stand houden. En wanneer de groote gemeente tegen dit parasitisme te velde trekt, schrijft de Bond van anti-annexatie-comité's (bl. 36 van het rapport):

„fraai klinkende argumenten laten zich gemakkelijk vinden om deze grove hebzucht te bemantelen”.

Volgens genoemde Bond is het in sommige gevallen nog zeer twijfelachtig wie het meeste gebaat wordt, de groote stad door de fraaie omgeving of de buitengemeente door de nabijheid der groote stad. Deze opmerking zou juist zijn indien de fraaie omgeving het werk der buitengemeente was. Maar hiervan is in den regel geen sprake. „Harerzijds”, zoo schrijft de Bond op bl. 36, „zorgt de buitengemeente door waakzame zorg voor behoud van natuurschoon” enz. Is het aan die waakzame zorg te danken dat de meeste buitens in Rijswijk en Voorburg zijn verdwenen, andere alleen behouden zijn omdat 's-Gravenhage ze tegen hoge prijzen heeft gekocht? Dat Wassenaar een uitbreidingsplan ontwierp dat, wordt het uitgevoerd, aan het mooie bosch in die gemeente nauwelijks enige herinnering zal laten?

De schoone omgeving is een gave des hemels, waar-

van groote en kring-gemeente beide genieten. Maar de kostbare gebouwen, musea, plantsoenen enz. enz., die de groote gemeente tot haar last heeft, zijn allerm minst een gave des hemels, of althans in een geheel andere zin.

Is er nu niets redelijks in het verzet van de kring-gemeente tegen de vereeniging met een groote gemeente, waardoor de ingezetenen, dikwijls zonder aantoonbaar voordeel, zich plotseling zwaarder belast zien?

Ik zou deze vraag niet ontkennend willen beantwoorden ten aanzien van dat deel der bevolking, dat bij de samenvoeging slechts een verwijderd belang heeft; men zou kunnen zeggen: de oer-bewoners. Wel zullen zij, door de groei der groote stad, gewoonlijk ook geldelijk voordeel genieten, zoodat zij het recht niet hebben al te hard te mopperen tegen wat hoogere belasting, maar toch laat het zich begrijpen dat bijv. het landelijk deel der bevolking, dat niet vraagt om groote parken, gesloten wegdek, dagelijksche straat-reiniging en andere groote-stads-fraaiigheden, niet geïnd is van de kostbare ambtenarenregeering, die men niet geheel ten onrechte van de samenvoeging ducht. Dit bezwaar is niet alleen van geldelijke aard en ik weet, dat het soms zwaar weegt.

Om eens na te gaan in hoeverre het geldelijke bezwaar van de buitengemeenten gegrond is, heb ik getracht te berekenen de kosten van de gemeente-huishouding in Loosduinen vóór en na de vereeniging met 's-Gravenhage. Dit te berekenen was zóó bewerkelijk, dat ik het heb opgegeven. Uit de mij door de hoofden van de verschillende diensttakken verschaftte gegevens heb ik evenwel enkele cijfers geput, die wel enig denkbeeld geven van het verschil dier kosten. Hieronder volgen de uitgaven voor eenige diensten in Loosduinen volgens de gemeenterekening over 1922, het jaar vóór de vereeniging met 's-Gravenhage, en in de twee eerste jaren daarna.

	1922	1924	1925
<i>Maatschappelijk Hulpbetoon</i>			
Uitgetrokken werknemers	nihil	f 1.340	f 1.045
Ongeorganis. werkloozen .	f 260	„ 10.332	„ 9.532
Armlastigen	„ 4.711	„ 7.396	„ 6.458
Ziekenhuis-verpleging (na attek bijdragen)	„ 3.916	„ 14.671	„ 15.719
<i>Geneeskundige Dienst</i>			
Ziekenverpleging	„ 1.097	„ 4.200	„ 5.200
Politie	„ 14.216	„ 25.200	„ 30.600
Reiniging	„ 12.405	„ 19.000	„ 19.000
Openbare Werken	„ 14.448	„ 73.203	„ 28.137
Plantsoenen	„ 949	„ 4.831	„ 4.147

Daarentegen bedroeg de inkomstenbelasting volgens de kohieren:

1922/23	1924/25	1925/26
f 204.713	f 120.600	f 116.500

Behoudens de onvermijdelijke omstandigheden, die de vergelijking altijd eenigszins onzuiver maken, valt er uit bovenstaande cijfers tweeërlei gevolgtrekking te maken.

Ten eerste, dat de vereeniging voor den Haag geen voordeelig zaakje is geweest. Wat het Haagsche gemeentebestuur hiertoe moge gedreven hebben, in ieder geval geen „grove hebzucht”. Gelijk uit de stukken blijkt, werd verwacht dat het den Haag geld zou kosten. Niettemin werd de vereeniging gewenscht.

In de tweede plaats valt er uit af te leiden, dat de huishouding in Loosduinen duurder is geworden. Dit zal meer het geval zijn bij opheffing van kringgemeenten en wordt wel als bezwaar aangevoerd. M.i. ten onrechte. De samenvoeging wordt niet gevraagd om de toestand te laten gelijk hij was. Na de vereeniging wordt de opgeheven gemeente behandeld als een deel van de groote. Er wordt veel meer gedaan dan voorheen. De cijfers van sociale voorzorg en openbare werken zijn in dit opzicht sprekend. Verschillende maatregelen zouden zijn te noemen, in de laatste jaren te Loosduinen genomen, welke onder de oude toestand

hoogstwaarschijnlijk niet zouden zijn uitgevoerd. Pleit dit tegen samenvoeging? Misschien in de oogen van hen, die de huishouding onzer groote gemeenten te weelderig achten. Men kan hierover verschillend denken, maar dit oordeel schijnt me van geen belang voor de beantwoording der vraag of vereeniging van gemeenten gewenscht is. Wie meenen dat onze groote gemeenten te veel geld uitgeven, moeten trachten hierin verandering te brengen, maar niet ze in hun groei belemmeren. De wijze waarop de groote gemeenten bestuurd worden is een gewichtig vraagstuk. Laat die te wenschen, dan is het van groot belang hierin verbetering te brengen. Doch dan bestaat dat belang in de eerste plaats voor de groote gemeente zelve en wordt geen verbetering bereikt door de kringgemeente er buiten te houden. Men maakt een organisme niet gezond door het te beletten te groeien.

Loosduinen levert een goed voorbeeld van het hier behandelde onderwerp, omdat geldelijk voordeel aan Haagsche zijde geheel was buitengesloten. De uitbreiding van 's-Gravenhage ging in die richting sprongsgewijze. Binnen afzienbare tijd is een aaneengesloten bebouwing van Duinoord tot Kijkduin te verwachten. Men ziet hier een beeld van stadsontwikkeling gelijk men er in ons land wel geen tweede zal aantreffen. Toch ben ik overtuigd dat alle rechtstreeks onderzonden bezwaren langs andere weg dan die van grenswijziging waren te ondervangen geweest. Maar gevoelt men niet dat deze voor een breed opgevatte stadsuitbreiding noodzakelijk was? Dat dit stadsdeel nooit tot goede ontwikkeling zou zijn gekomen dan onder beheer van hetzelfde gezag dat den Haag onder zijn hoede heeft, omdat de 70.000 ingezetenen, die op dit gebied verwacht worden, in werkelijkheid Hagenaars en geen Loosduinenaars zullen zijn? Men kan alle eerbied hebben voor de gemoedsgesteldheid van hen, die noode het oude Loosduinen zagen verdwijnen, en toch inzien dat uit een oogpunt van algemeen belang deze oplossing geboden was.

Het is mogelijk dat sommige grenswijzigingen te ingrijpend zijn geweest. Dit wordt o.a. beweerd van de uitbreiding van Amsterdam in de richting Sloten. Maar gewoonlijk zijn ze veel te laat gekomen. Vele plannen zijn in de provinciale griffies vergeeld eer zij tot uitvoering kwamen en het schijnt dat ook thans weer een zeker verzet daartegen veld wint. Men vraagt in elk bijzonder geval naar de gronden, waarop de wensch naar samenvoeging steunt. Er kan maar één grond zijn en dat is de behoefte der stad aan gebieds-uitbreiding. Die behoefte kan niet bevezelen worden als $2 \times 2 = 4$. Ze kan afgeleid worden uit tal van omstandigheden, die stuk voor stuk door de tegenstanders met min of meer recht kunnen worden bestreden. Maar of ze bestaat, is ten slotte een vraag van inzicht en bestuursbeleid. Komt men tot het besluit dat de ontwikkeling der groote stad de eenheid van gebied vordert, en dat is in den regel het geval, dan houd ik mij overtuigd dat de samenvoeging op den duur ook in het belang van de inwoners der kringgemeente zal zijn, maar zullen in ieder geval de geschiedkundige rechten der laatste voor het grootere belang moeten wijken.

Want het gaat hier om groote belangen. Grenswijzigingen worden meestal beschouwd als plaatselijke vraagstukken. Dat zullen zij vaak zijn. Maar gaat het om de ontwikkeling onzer groote steden, dan worden het vraagstukken van nationaal belang. Mogen onze Gedeputeerde Staten en onze Regeering dit in het oog houden en door een vooruitziend beleid de belemmeringen van onze groote-stadsontwikkeling tijdig uit de weg ruimen.

J. PATJN.

's-Gravenhage, Maart 1927.

HET HERLEEFDE ONTWERP NELISSEN OPNIEUW GEWIJZIGD.

Minister Donner houdt voet bij stuk. Met een reeks wijzigingen heeft hij van het Ontwerp Nelissen-Heemskerk gemaakt een Ontwerp Nelissen-Heemskerk-Donner. De couranten melden, dat het ontwerp binnen zeer korten tijd in de Tweede Kamer in behandeling zal worden gebracht. Eenige opmerkingen over de aangebrachte wijzigingen kunnen misschien toch nog van nut zijn.

Algemeene opmerkingen, vorm en geest van het ontwerp.

Groote vereenvoudigingen brengt de wijziging niet. Het was ook moeilijk. Wat eenmaal in een Ontwerp van wet gestaan heeft, kan niet meer geheel worden te niet gedaan. Eenige details zijn geschrapt, zoodoende konden een paar artikelen vervallen. Maar weer andere details zijn toegevoegd. De kronkelbepalingen, die beginnen met te veel te zeggen om het gezegde dan weer ten deele in bijzinnen terug te nemen, zijn vermeerderd eer dan verminderd. De verwijzingen, de algemeene kwaal van onze nieuwe wetten, zijn somtijds geschikt den lezer tot wanhoop te drijven. Men raadplege als voorbeeld het nieuwe art. 45d l.l. en de artikelen, waarnaar deze bepaling verwijst.

In den geest van het ontwerp beoogen de talrijke wijzigingen geen verandering te brengen. De bezwaren daartegen keurt de Minister zelfs geen woord van weerlegging waardig. Na als vóór gaat het om bescherming van den kleinen aandeelhouder, waartegen geen bezwaar bestaat en wordt deze bescherming — waartegen wel bezwaar bestaat — o.m. gezocht in de versterking van de beheersrechten van den aandeelhouder. Door de nieuwe regeling van het stemrecht, waarop wij zoo dadelijk terugkomen, is het aanvankelijke standpunt van de wet te dezer zake nog verscherpt.

Differentiatie.

Het ontwerp doet een kleinen stap verder op den weg naar de afzonderlijke regeling van de besloten naamlooze vennootschap. De balans-publicatie zal voor deze laatsten niet meer volstrekt noodig zijn (art 42c²). Het voornaamste verschil door het Ontwerp-Heemskerk reeds gemaakt, was dat voor de besloten naamlooze vennootschap het enquêterecht niet zou gelden. Het tegenwoordige ontwerp voegt nog een enkel punt toe, dat wij kunnen passeeren. De uitsluiting van den balanspublicatieplicht brengt de vrede iets nader. Blijft de vraag, of voor de besloten naamlooze vennootschap niet ook de publicatievoorschriften in verband met de oprichting buiten werking hadden kunnen worden gesteld en of niet nog méér daarbij aan de contracten der vennoten had kunnen worden overgelaten. De aannemelijkheid dezer gedachte hangt geheel af van de constructie, die aan de besloten naamlooze vennootschap wordt gegeven. Dit zal nu — mirabile dictu — bij Algemeenen Maatregel van Bestuur gebeuren, althans voor de balanspublicatie, want overigens geldt als besloten naamlooze vennootschap in het ontwerp die, welke geen toonderaandeelen heeft.

Is dit nu de juiste methode om een van de belangrijkste vraagstukken af te doen, die op dit gebied bestaan? En dat in een wet, die het wel noodig vindt zich te verdiepen in het probleem, of en wanneer de naamlooze vennootschap, haar naam noemend, dit alleen volledig of ook bij afkorting mag doen (art. 37c)!

Oprichting.

Het Ontwerp-Heemskerk schreef registratie voor bij de Kamer van Koophandel, waarvan het nut alleen was, dat zij nauwkeurig het tijdstip vaststelde, waarop de vennootschap tot stand kwam. Deze formaliteit is geschrapt. Het verlies is gering; belangrijker is de winst van de vereenvoudiging. De publicatie bij het Handelsregister blijft natuurlijk.

Behouden is de Departementale rechtspraak om-

trent de deugdelijkheid van de statuten. Het beroep tegen de administratieve beslissing, waarbij de akte wordt afgekeurd, wordt niet gegeven. Voor de analogie met het Merkenrecht, waarop een beroep gedaan is, blijkt de Minister ongevoelig. Wij houden dus de anomalie, dat we in drie instanties procedeeën kunnen, wanneer de ambtenaar ons devies niet wil erkennen als handelsmerk, terwijl wij genoeg moeten nemen met de uitspraak van den ambtenaar, wanneer deze van oordeel is bijv. dat onze statuten aan het stemrecht een regeling geven, strijdig met de ingewikkelde en weinig duidelijke bepalingen van de wet.

Kapitaal.

Als waarborg voor de realiteit van het kapitaal dwingt het Ontwerp oprichters open kaart te spelen ten aanzien van contracten, die tot verwatering van het kapitaal kunnen leiden of de financiële positie van de naamloze vennootschap bezwaren ten bate van oprichters of andere insiders. Publicatie moet geschieden bij de oprichting (art. 40a) en tijdens het bestaan van de vennootschap jaarlijks in de toelichting bij de balans (art. 40c).

Van de zes groepen van overeenkomsten, waaraan bekendheid moet worden gegeven, schrapt de wijziging er twee, nl. die betreffende transacties, waarbij méér dan 1/10 van het kapitaal is gemoeid en die welke betrekking hebben op de verkrijging van een vreemd bedrijf, een octrooi of een concessie. Blijven nu vooral over de contracten betreffende inbreng in anderen vorm dan in geld en die welke anderszins voordeelen schenken aan oprichters en insiders.

Deze versoering van het Ontwerp brengt ontegenzeggelijk een verbetering, maar de publicatievoorschriften worden nu wel heel mager. Op het punt van de balanspublicatie is nu vrijwel alles overgelaten aan den goeden wil van het Bestuur. Waarom is op dit punt niet de geringste aandacht gegeven aan de vrijmoedige voorstellen in de *XIX artikelen* van Mr. Schadee?

Het Ontwerp-Heemskerk was uitgegaan van de juiste gedachte, dat bij de vermindering van het kapitaal belangen van derden zijn betrokken. Deze kregen gelegenheid tegen de vermindering op te komen bij den rechter (artt. 41c vlg.). Deze mogelijkheid van verzet wordt nu beperkt tot het geval, dat de vermindering van het kapitaal zal leiden tot terugbetaling aan aandeelhouders of opheffing van obligo. In andere gevallen, met name wanneer de vermindering strekt om geleden verliezen af te schrijven, zal men nu kunnen volstaan met het vragen van de Ministerieele goedkeuring, die op elke statutenwijziging noodig is. Wanneer de Minister bij deze wijziging uitgaat van de gedachte, dat in laatstgemeld geval het belang van crediteuren bij de vermindering niet betrokken is, vrees ik, dat hij zich vergist. Maar misschien wordt het onderscheid alleen gemaakt, omdat de belangen van crediteuren hier minder ernstig gevaar loopen. Dan laat de wijziging zich verklaren uit de voorkeur, die de Minister nu eenmaal heeft voor de departementale rechtspraak in vennootschapszaken.

Aandeelhouders, algemeene vergadering, stemrecht.

In het Ontwerp-Heemskerk is gelezen, dat de aandeelhouder vrij zou moeten zijn in de keuze van den gemachtigde, die hij ter algemeene vergadering voor zich laat optreden. Bij wijziging is thans uitdrukkelijk vastgesteld, dat de statuten de keuze van gemachtigden tot aandeelhouders mogen beperken.

Geheel nieuw geregeld is het stemrecht (art. 44b). Volgens het Ontwerp-Heemskerk was het mogelijk — althans het was moeilijk in het Ontwerp iets anders te lezen — preferente aandelen te scheppen met meervoudig stemrecht. Men heeft gezegd, dat dit niet de bedoeling was, maar hoe dit zij, de tegenwoordige Minister acht dergelijke preferenties „onbillijk” en hij wil er daarom niet van weten. Het gevolg is, dat het eenvoudige art. 44b van het Ontwerp door

een ingewikkelde en duistere regeling is vervangen, die den indruk maakt den samensteller veel hoofdbreken te hebben gekost, maar niet in evenredige mate bevredigend is.

Het beginsel blijft, dat elk aandeel een stem heeft; meervoudig stemrecht zal alleen gebaseerd mogen zijn op grootere nominale waarde. Statuten mogen het anders regelen, maar alleen zóó, dat het aantal stemmen verbonden aan groot aandeelenbezit wordt beperkt. Daarbij moet men er dan voor zorgen, dat „de beperking voor de houders van een grooter bedrag aan aandelen niet gunstiger is geregeld dan voor de houders van een kleiner bedrag aan aandelen”. Wie dit niet zoo dadelijk mocht vatten, vindt een voorbeeld in de toelichting. Men kan bijv. bepalen, dat een aandeelenbezit van 1 tot 5 één stem per aandeel geeft en elke volgende 5 aandelen slechts één stem in het geheel. Men zal dan echter niet mogen bepalen, dat bij bezit boven een zekere grens, bijv. 30 aandelen, weer elk aandeel één stem meer krijgt.

Verder zal men statutair ook mogen geven elke willekeurige regeling, mits deze slechts voldoet aan de eischen, dat elk aandeelhouder stem heeft en geen aandeelhouder méér heeft dan 3 of 6 stemmen, naar de tegenwoordige onderscheiding van art. 54 K.

Op grond van deze regeling kan men bijv. bepalen, dat een bezit van één tot en met dertig aandelen slechts geeft één stem, en dat het 31ste tot en met het 35ste aandeel weer elk één stem méér geeft. Men vraagt zich af, waarom dit nu weer wel een billijke regeling mag worden geacht.

Tot aanbeveling van dit voorschrift wordt gezegd, dat men er hetzelfde mee bereiken kan als met de tegenwoordige wet. Een zwakke aanbeveling, die bovendien misleidend is. Zwak omdat de tegenwoordige regeling van het stemrecht behoort tot die regelingen van de tegenwoordige wet, die vrij algemeen onbevredigend worden geacht. Misleidend, omdat het stemrecht in de algemeene vergadering in het Ontwerp een heel andere beteekenis heeft dan in de wet. Immers het Ontwerp legt dwingend in handen van de algemeene vergadering verschillende beslissingen, die men nu ook kan opdragen aan een ander college.

Ten aanzien van het onderaandeel bepaalde het Ontwerp-Heemskerk, dat het geheel als aandeel zou moeten worden behandeld. Het gebruik van onderaandelen levert een middel, om de positie van groepen van aandeelhouders te verzwakken. Daarvan wilde het Ontwerp-Heemskerk blijkbaar niet weten; het paste daarin ook niet.

De wijziging komt hierop terug en bepaalt, dat het onderaandeel zal gelden als evenredig onderdeel van een aandeel en dienovereenkomstig zal moeten worden behandeld (art. 38).

Dit beteekent — althans deze uitwerking wordt aan het beginsel gegeven in art. 44a — dat het recht om aan de algemeene vergadering deel te nemen, aan den houder van het onderaandeel niet toekomt. Zooveel soortgenooten moeten zich vereenigen als noodig zijn om een heel aandeel vol te maken, om dan door tusschenkomst van één uit hun midden of door een derde gemachtigde aan de algemeene vergadering te kunnen deelnemen.

Van het stemrecht geldt hetzelfde. De stem van den houder van het onderaandeel geldt niet als, zeg 1/10 stem; om te kunnen stemmen moeten zich weer zooveel houders van onderaandelen combineeren, als noodig zijn om het aandeel vol te maken.

Ik kan niet zeggen, dat deze regeling mij bekoort. Onderaandelen zijn nu een welkom middel om eenigzins aan de bezwaren van art. 54 te ontgaan. Een nieuwe regeling make men liever zoo, dat het openstellen van een dergelijke achterdeur niet noodig is.

De statutaire regeling, die een bezit van ten minste vijf aandelen zou eischen om stemrecht te kunnen uitoefenen, ware in strijd met de democratische gedachte van het Ontwerp. De Minister zou een derge-

lijke regeling verontwaardigd afwijzen. Maar wat geeft het nieuwe stelsel omtrent het onderaandeel anders? Een typisch voorbeeld, hoe het ontwerp zijn kracht zoekt in schijn!

Bestuurders.

Dat de Minister nog bekeerd zou worden tot een volmondige erkenning van de bindende voordracht, was nauwelijks te verwachten, maar hij heeft twee wijzigingen aangebracht, die niet zonder beteekenis zijn. De voordracht, welke eerst alleen van Commissarissen kon komen, zal nu ook mogen komen van andere zijde. Dit is dus iets, dat nog aan een bijzondere groep van aandeelhouders zal kunnen worden gegeven. Voor afwijking van de voordracht mag nu gevorderd worden medewerking van meer dan de helft van het kapitaal en tevens twee derde van het aantal stemmen ter vergadering vertegenwoordigd (art. 48a; het artikel laat tweërlei lezing toe; wij volgen die van de Toelichting). Het komt mij voor, dat de strijd om de bindende voordracht op deze wijze niet veel meer dan theoretisch belang behoudt. In dit opzicht is het ontwerp geschikt den strijd nieuwe uitbreiding te doen ondergaan, want een voordracht met gelijke kracht wordt nu ook toegelaten in verband met de Commissarisbenoemingen (art. 50c), waar bindende voordrachten zeker minder op hun plaats zijn.

Overigens geldt ook hier de zoo juist gemaakte opmerking, dat het Ontwerp in schijn zijn kracht zoekt.

Volgens het Ontwerp-Heemskerk zouden bestuurders aansprakelijk zijn voor „tekortkomingen”. Niemand wist, wat deze uitdrukking hier beteekende. De laatste wijziging ziet af van de aansprakelijkheid voor tekortkomingen, een last, die voorloopig alleen blijft rusten op de schouders van het Bestuur van de Coöperatie. Van den bestuurder van de naamlooze vennootschap zal nu verlangd worden, dat hij zijn taak *behoorlijk* vervult (art. 47d). De toelichting zegt ons niet, waarom het niet bij het bestaande kon blijven of waarom anders niet een van de bestaande rechtsfiguren kon worden gebruikt. Men kan rechtens aansprakelijk zijn voor elke fout, of voor grove fouten alleen of alleen voor opzet of kwade trouw. Men kan verplicht zijn tot de praestatie van dezelfde zorg als in eigen zaken of van het beste wat men geven kan. Het is niet duidelijk, waar de nieuwe graad van aansprakelijkheid in de bestaande gamma's zijn plaats moet vinden.

De regeling van de bewijslast in de processen over aansprakelijkheid is iets gunstiger geworden voor den bestuurder (art. 47d).

De actie van den individueelen aandeelhouder tegen den bestuurder, wien décharge is geweigerd, is vervallen.

De kantongerechtsprocedure voor de moeilijke en financieel soms hoogst belangrijke processen over de aansprakelijkheid is behouden ondanks de gegronde bezwaren daartegen aangevoerd. Wanneer in ander verband gevraagd wordt om eenige uitbreiding van de competentie van den kantonrechter buiten het financieel volstrekt onbelangrijke, blijkt de Minister daarvoor geen ooren te hebben.

In de regeling van het enquêterecht (artt. 53 vlg.) wordt alleen een drukfout verbeterd. In de toelichting geen woord over de vele bezwaren tegen dit instituut aangevoerd. Wat hierover te zeggen valt is gezegd; van herhaling der argumenten kan geen nut meer verwacht worden.

Overgangsbepalingen.

Deze zijn wat slapper geworden. Het voornaamste in de wijzigingen is, dat naamlooze vennootschappen, die de oligarchische clausule hebben, die ten allen tijde zullen mogen blijven behouden. Voor wie de bindende voordracht verderfelijck acht voor ons bedrijfsleven, moet deze oplossing weinig aannemelijk zijn. Het beroep op de verkregen rechten zal hen bezwaarlijk overtuigen. Ledige naamlooze vennootschappen met de oli-

garchische clausule zouden nu wel eens opgeld kunnen gaan doen.

Conclusie.

De hoofdzaken van de laatste wijziging hebben wij hiermede weergegeven. Formeel is het ontwerp thans rijp voor openbare behandeling. Misschien is deze reeds ten einde gebracht, wanneer dit opstel verschijnt. Hét ware te betreuren, indien niet nog de laatste gelegenheid ware aangegrepen tot meer in grijpende verbetering dan in openbare behandeling kan worden verkregen.

Het is in den Minister te prijzen, dat hij niet is geweken voor de heirscharen, die tegen het ontwerp zijn opgetrokken. Ondanks alle bezwaren had met het gewijzigde Ontwerp-Nelissen een redelijk resultaat bereikt kunnen worden. Maar daarvoor was noodig geweest, in dit laatste stadium het materiaal nog eens zorgvuldig te schiften. Dit is niet gebeurd.

Op loffelijke wijze zijn een aantal herstellingen aangebracht, waarvoor trouwens gebruik gemaakt kon worden van de uitstekende adviezen van Prof. Van der Heyden.

Daar staan andere dingen tegenover. Op verschillende punten zijn de reparaties niet gelukkig uitgevallen, vooral waar de genoemde schrijver het materiaal niet leverde. De nieuwe tekst geeft aanleiding tot verscheidene twijfelpunten, waarmede wij den lezer van dit blad niet willen vermoeien. Tegen het ontwerp zijn gewichtige principieele bedenkingen aangevoerd, ook door anderen dan „belanghebbenden”. Ook onder hen, die het ontwerp hebben aanbevolen, zijn er die op nadere overweging van verschillende hoofdpunten hebben aangedrongen. Van eenig enthousiasme voor het Ontwerp is nergens gebleken. Geheel ongegrond zijn de principieele bedenkingen niet geacht, want de Minister vond aanleiding op een der hoofdpunten een stap te doen ter tegemoetkoming. Maar deze tegemoetkoming geeft geenszins blijk van na rijpe overweging gevormde overtuiging: een Koninklijk besluit zal de definitieve oplossing brengen. Overigens vinden wij ter weerlegging van de principieele bedenkingen van Kamers van Koophandel, van den Nijverheidsraad, van de Advocaten en van individueele schrijvers zelfs in de toelichting nauwelijks een enkel woord.

Ten slotte, als de Minister tot geen andere tegemoetkoming kan worden bewogen, laat hij ons dan ten minste den dienst bewijzen, deze regeling te lichten uit het Wetboek van Koophandel. Op die manier is een vereenvoudiging te verkrijgen, die niet de geringste moeite behoeft te kosten. Een Wetboek van Koophandel met het juist ingevoerde Zeerecht en dit stuk Vennootschapsrecht erin, zal werkelijk geen nieuwe eenheid opleveren, die tot bijzondere voldoening aanleiding zal geven en dit stuk van ons Handelsrecht blijft dan ten minste, voor wat het uiterlijk aangaat, toonbaar.

DRUCKER.

ENKELE OPMERKINGEN AANGAANDE DE VOORGESTELDE REGELING VAN HET ZEE-ARBEIDS-CONTRACT.

Na ruim vijf jaren is de „Commissie tot regeling van de arbeidsovereenkomsten van kapitein en schepelingen in het zeevaartbedrijf” met haren arbeid gereed gekomen en heeft zij haar verslag, benevens een tweetal wetsontwerpen met bijbehorende toelichtingen, openbaar gemaakt.

Het eerste ontwerp van wet is bedoeld als dienende ter vervanging van den haast niet gewijzigden vierden titel van ons nieuwe Zeerecht (2e Boek van het Wetboek van Koophandel), terwijl het tweede, zooals de Commissie zelf zegt „is opgezet in den vorm van een afzonderlijke wet op de samenstelling en de taak van de Kamers van Zeezaken en van de daaraan verbonden Zeegerichten”.

Voorwaar, een belangrijk stuk werk is hier verricht,

dat aandacht in ruimen kring ten volle verdient. De Commissie beveelt dan ook in haar begeleidenden brief dd. 4 Mei j.l. aan den Minister van Justitie aan om „allen, die tot die (nl. bij de zee-arbeidsovereenkomsten als partij betrokken) groepen behooren, de gelegenheid te geven van die voorstellen kennis te nemen en daarover hunne meening te uiten”.

Het is te hopen dat dit in ruime mate zal geschieden, vooral, nu de Minister van Justitie bij de algemeene beschouwingen over Hoofdstuk IV der Staatsbegroting 1927 op 30 November ll. in de Tweede Kamer heeft gezegd:

„Ik heb daaromtrent ¹⁾ mijn standpunt nog niet bepaald, omdat ik eerst nog eens wil afwachten, wat de publicatie van de ontwerpen aan beschouwingen brengt. Heel veel is het tot dusverre niet, *de oude kwaal, dat de kritiek eerst komt, als de zaak bijna of reeds heelemaal is afgedaan.*” ²⁾

Een voorproefje hebben wij reeds gehad in de „Economisch-Statistische Berichten” van 30 Juni, waarin de Heer Ratté, Secretaris-Penningmeester van de Vereniging van Scheepswerktuigkundigen den lof over het ontwerp gezongen heeft. ³⁾ Het valt mij persoonlijk ietwat moeilijk dezen lof te deelen en eenige van de redenen, die mij daartoe noopten, hoop ik hieronder nader uiteen te zetten.

Wat het eerstgenoemde wetsontwerp aangaat, treft helaas de gelijkenis met het nieuwe Zeerecht op het stuk van stijl en indeeling der te behandelen stof. Ook hier — wat vooral bij een zoo voor ontwikkeling vatbare stof als arbeidsovereenkomsten te betreuren valt — veel casuïstiek en weinig overzichtelijkheid. Hoofdstuk 2, getiteld „De Schepelingen” omvat niet minder dan 52 artikelen of juist de helft van het geheele wetsontwerp! Een ander voorbeeld: In het eerste hoofdstuk „Algemeene Bepalingen” zijn opgenomen die wijzigingen, die het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Strafrecht moeten ondergaan. Bij doorlezing van die artikelen stiet ik op het ontbreken van een vervallen-verklaring van het eerste lid van artikel 1637z B.W. . . . die ik ten slotte afzonderlijk vond (art. 98) in het laatste hoofdstuk „Monsterrollen monsterboekjes”, waarin bovendien zijn opgenomen de veranderingen, die de Schepen- en Schipperswetten zouden moeten ondergaan!

De regeling der verjaring, die men — evenals bij het B.W. — gewend is achteraan te zoeken, staat vooraan in art. 11.

Eenige regelmaat in de rangschikking der behandelde stof heb ik in het tweede hoofdstuk niet kunnen ontdekken. Waarom staat b.v. de terugzending van behoeftige schepelingen vooraan en staan de bepalingen aangaande voedselonderzoek en ziekte vóór de verplichting van den schepeling de orders van den kapitein met stiptheid op te volgen en waarom staat art. 28 (gage) los van de overige voorschriften op dit stuk (art. 40 e.v.)? Het recht van den schepeling op vacantie werd geplaatst vóór deszelfs verplichtingen. Klachten van den schepeling over misdraging gedurende de reis van den kapitein hebben zelfs een plaats gevonden onder de „Algemeene Bepalingen” (Art. 8). Maar genoeg hierover! Slechts moge ik ook in dit verband nog verwijzen naar hetgeen hieronder volgt aangaande de Kamers van Zeezaken en Zee-gerechten.

Het bovenstaande betreft mijne bezwaren van formeelen aard. Ernstiger zijn, zooals vanzelf spreekt, de materiele bedenkingen tegen het ontwerp.

Zooals in de ontwerp-Memorie van Toelichting als hoofdbeginsel der regeling staat aangeduid, is gestreefd

¹⁾ n.l. de vraag of de behandeling der beide ontwerpen niet moet worden gesplitst in dier voege, dat het eerste ontwerp wegens zijn minder ver gaande principieele betekenis het eerst afzonderlijk wordt behandeld.

²⁾ Handelingen Tweede Kamer, blz. 823.

³⁾ Toen ik met dit artikel aanving was nog niet verschenen de kritiek van Mr. R. P. Cleveringa in het Ned. Juristenblad Nos. 36 en 37.

naar assimilatie aan het burgerlijk recht. Zonder mij te wagen aan beantwoording der vraag of dit wel juist is ten opzichte van een rechtsgebied als het zee-arbeidscontract, ¹⁾ in aanmerking genomen dat het leven aan boord zoozeer verschilt van dat aan den wal, meen ik dat het ontwerp zelf genoegzaam getuigt, dat deze drang naar gelijkmaking eenigszins moeilijk uitvoerbaar is, zoodat de toepassing van dit stelsel wat erg gewrongen wordt. Dat bewijzen de vele uitzonderingen, die daarop noodzakelijkerwijze zijn gemaakt. Zoo worden in art. 52 aan de 10 reeds in het B.W. opgesomde dringende redenen, welke den werknemer tot ontbinding der arbeidsovereenkomst het recht geven, nog 10 toegevoegd. Dat men zich overigens aan dezen als hoofdbeginsel aangekondigden regel niet al te streng gehouden heeft, moge verder blijken uit art. 30, dat den schepeling in geval van ziekte, behalve op verpleging tot terugkeer in Nederland of gedurende hoogstens 52 weken, recht geeft op 70 % van zijn gage ²⁾ gedurende 26 weken, en zoolang hij aan boord verblijft op vol loon, terwijl toch art. 1638ij B.W. den werkgever voor inwonende arbeiders oplegt gedurende 4 weken de verplegingskosten te dragen, terwijl het loon behoeft te worden uitbetaald tot het einde der dienstbetrekking, die meestal op korten termijn kan worden opgezegd. (Belangwekkend is in dit verband te ervaren, dat in de nieuwe Fransche wet (art. 83) van 13 December 1926 betrekkelijk den arbeid van zeelieden is bepaald „dans aucun cas la période durant laquelle les salaires du marin lui sont alloués ne peut dépasser quatre mois, à dater du jour où il été laissé à terre”).

„Het overbrengen van de regeling naar de sfeer van het burgerlijk recht, bracht vanzelf een beperking mede van de mogelijkheid van het optreden van den strafrechter ter zake van het niet-naleven van de arbeidsovereenkomst”. Zoo staat in de Memorie van Toelichting. Ontkenning van de bijzondere verhoudingen aan boord heeft dus geleid tot de niet-geringe verzwakking van de discipline aan boord. Dat deze zoover moest gaan als in het onderhavige ontwerp is voorgesteld wil er bij mij niet in, hoewel ik ten volle beaam, dat aanpassing van onze wetgeving op dit stuk aan gewijzigde omstandigheden niet overbodig is.

Het volgende doet mij voor ernstige verzwakking der discipline vreezen. Desertie zal in de toekomst alleen bestaan en dus als zoodanig strafbaar zijn „indien door de omstandigheden, waaronder hij (de schepeling) handelde, gevaar voor het schip, de opvarenden of de lading te duchten was”. Hetgeen wil zeggen, dat het vroegere onderscheid tusschen desertie vóór het begin van, gedurende en na afloop van de reis is weggefallen en plaats heeft gemaakt voor een criterium, volgens hetwelk desertie vrijwel nooit meer als een scheepvaartmisdrijf zal zijn aan te merken.

En wat gebeurt er wanneer een schepeling desertereert *zonder* dat daardoor gevaar voor schip, schepelingen en lading ontstaat? Dit feit, in den vervolge „verwijdering van boord zonder verlof” of „afwezigheid na afloop van verlof” geheeten, zal gestraft worden met boete, hoogstens ten bedrage van 10 dagen gage (Art. 37), die „noch den reeder noch den kapitein ten goede (mag) komen” (art. 38).

Erg practisch lijkt mij dit — om te beginnen — niet, omdat een deserteur gewoonlijk niet zoo gemakkelijk kan worden achterhaald en wel zoo verstandig zal zijn, om zijn beurs mede te nemen.

Den reeder blijft slechts over een recht op schadeloosstelling (art. 53 j^o art. 1639°) tenminste gelijk aan één maand gage ingeval de dienstbetrekking voor onbepaalde tijd is aangegaan. Het is te hopen dat

¹⁾ Ook bij het nieuwe zeerecht heeft deze assimilatie plaats gehad. Zij komt o.m. tot uiting in de afschaffing van het abandon-stelsel, dat sinds overoude tijden in het wereldzeerecht erkenning heeft gevonden.

²⁾ In aansluiting aan de Zeeongevallenwet 1919.

een deserteur zoo welwillend zal zijn, die schadeloosstelling vóór zijn verwijdering te voldoen! Wanneer gemonsterd is voor een bepaalden tijd of reis (vgl. art. 28) en de schepeling zich tusschentijds of in een aanloophaven van boord verwijderd, is de schadeloosstelling gelijk aan de gage die hij *nog zou hebben verdiend*.

Zou de kans op verbeurte van zijn reeds verdiende loon tenminste nog eenigszins een beletsel voor den schepeling opleveren, het ontwerp heeft er meesterlijk voor gezorgd, ook dezen hinderpaal weg te nemen. Immers „moet aan den schepeling op diens verlangen worden uitbetaald loon, naar tijdruimte vastgesteld, in *iedere*¹⁾ haven, welke het schip gedurende de reis aandoet” (art. 42). Waartoe dit leidt is uiteengezet in het volgende uit 1919 dateerende oordeel van 40 Amerikaansche consuls over de, door den uit Noorwegen afkomstigen Amerikaanschen zeelieden-leider Furuseth ingegeven bepalingen uit de Amerikaansche La Folette Act:

„Nach fast einhelliger Meinung der Konsuln fördert die Auszahlung des halben Lohnes in fremden Häfen die Verschwendungssucht der Seeleute. 20—50 \$ geben sie an Land in einer Nacht oder in wenigen Tagen aus; sie überschreiten ihren Urlaub, verlassen das Schiff ohne Erlaubnis, verzögern seine Weiterreise; häufig kehrt ein Teil der Besatzung in arbeitsunfähigem Zustande an Bord zurück²⁾. Andere werden krank, wenn das Schiff den Hafen verlassen hat, überlassen die ganze Arbeit ihren Kameraden, deren Sicherheit so ebenfalls gefährdet ist”³⁾

In Engeland verspeelt de deserteur, *ongeacht* of hij door zijn handeling gevaar veroorzaakt, behalve zijn goed, ook zijn *reeds verdiende* en tot zijn terugkeer in Engeland *nog te verdienen* gage; verder moet hij den reeder evtl. hogere aan zijn plaatsvervanger betaalde gage vergoeden, terwijl hem bovendien gevangenisstraf kan worden opgelegd. (Merchant Shipping Act 1894 par. 221). Ten aanzien van een recent geval moge ik verwijzen naar onderstaand bericht in de „Scandinavian Shipping Gazette” van 14 Jan. i.l.⁴⁾

Het komt mij voor, dat de opsteller der nieuwe Nederlandsche bepaling niet bekend was of niet voldoende rekening heeft gehouden met het feit, dat het buitenland meer en meer den reeder (gezagvoerder) verantwoordelijk stelt voor desertie en dat hem in

¹⁾ cursiveering van mij.

²⁾ vgl. het hierna komende over terugvoering van behoeftige Nederlandsche zeelieden. (blz. 267).

³⁾ Ontleend aan „Hansa” van 22 Jan. 1927. Blijkens „The Journal of Commerce” van 29 Dec. 1926 heeft de Maritieme Association of the Port of New York een resolutie aangenomen ten gunste van een bij het Congres aanhangig wetsvoorstel (H. R. Bill 10.009) om den kapiteins „discretionary powers” te geven ten aanzien van de uitbetaling van zeelieden-gages in vreemde havens.

⁴⁾ „In former days desertion by seamen was punished severely in all countries. And quite rightly so. Somehow the law, anyhow in these Northern countries has during the last ten years taken a more lenient view of this crime, and deserters are now let off with a small fine, which very often is not paid at all. Consequently desertion has become an every day occurrence, and even the Trade Unions have come to consider it a menace to the true interests of the Seamen and are warning members against breaking their contracts in this criminal way.

Also in England owners have found reason to complain of the laxity of the law towards deserters. It is, therefore, with some satisfaction that we notice that English law courts recently have found it necessary to deal with such cases in a sterner way. Thus William Strickland, a Liverpool seaman, was the other day charged at Hull with deserting his ship at Newport News. The prosecution stated that the trouble of these cases was that when British seamen got to America they found the rates of pay on American ships higher than on British ships. Strickland joined an American ship and was arrested on arrival at Hull. After careful weighing of the case the court made an order for the forfeiture of all wages due to him from both vessels, those due from the American ship „Moorish Prince” to be paid to the owners of the British ship „Leominster” — the one Strickland had deserted from — to re-imburse them for the expense of obtaining a substitute.....”.

verschillende landen — klaarblijkelijk om onwettigen invoer van vreemde arbeidskrachten tegen te gaan — voor elken deserteur een niet geringe boete (in de Vereenigde Staten b.v. \$ 1000,—) wordt opgelegd. Nederlandsche reederijen zijn hiervan al bij herhaling de dupe geworden en in plaats van nu strengere bepalingen tot wering van desertie in het leven te roepen, gaat men het ten onzent den schepeling zoo gemakkelijk mogelijk maken!

Terecht heeft men dan ook onlangs in een ander land blijkens „Fairplay” van 8 Juli ll. juist strengere voorschriften uitgevaardigd.

Oorspronkelijk is van den hierboven reeds genoemden Amerikaanschen zeelieden-leider Andrew Furuseth Pate afkomstig het denkbeeld, dat op een veilig in de haven liggend schip geen strenge tucht noodig is, zoodat dan een zeeman het schip mag verlaten zonder zich aan desertie schuldig te maken. In 1920 nam de Int. Arbeids-Conferentie te Genua o. m. de volgende resolutie aan:

„This Conference recognises that the contracts of engagement of seamen in all countries contain two kinds of clauses:

- (1) clauses of a public character, inserted in the public interest;
- (2) clauses of a private character, inserted in the private interests of shipowners or seamen, or both”.

Kwam nu door „verwijdering (afwezigheid) van boord zonder verlof” schip, opvarenden of lading in gevaar, dan alleen achtte men een publiek belang getroffen; geen publiek maar een reedersbelang was het dus maatregelen te treffen tegen „verwijdering”, wanneer daardoor *geen* gevaar ontstond.

Bovenstaand beginsel is overgenomen door den Franschen Prof. Ripert, die, door den Heer Albert Thomas aangesteld als juridisch adviseur van het Internationaal Arbeids Bureau, grooten invloed heeft gehad op den ontwerp-zeelieden-code, die in de onlangs gehouden 9e bijeenkomst van de Internationale Arbeids-Conferentie (Juni 1926) werd behandeld.

Op meer dan één punt trof mij de overeenkomst tusschen het Nederlandsche ontwerp en de vragenlijst (questionnaire), welke door het Internationaal Arbeids-Bureau tegelijk met zijn ontwerp voor dezen zeemans-code (international codification of the rules relating to seamen's articles of agreement), vóór de Conferentie aan de Regeeringen werd toegezonden.

Genoemde „questionnaire” vermeldde o.m. het volgende:

„Should provision be made for criminal and not only civil penalties for absence without leave?

If so, should a distinction be laid down between the following:

- (a) Absence affecting the safety of the vessel;
- (b) „ in foreign waters;
- (c) „ in home waters?

Het antwoord van de Nederlandsche Regeering op bovenstaande vragen (behalve die sub c) luidde:

„If „absence without leave” means „refusal to work” (desertion), objection would have to be made to any proposals which would prevent the Members of the International Labour Organisation which (beter: who d. K. v. L.) ratified the Convention from restricting the infliction of penalties to cases in which, according to the circumstances, the safety of the ship, the crew or the cargo were endangered”.

Hiermede heeft gelukkig de Minister van Arbeid onomwonden gezegd, dat de splitsing in desertie welke wel en die niet gevaar oplevert, uit den booze is. Dat nu Zijn Ambtgenoot van Justitie het ontwerp der Commissie ongewijzigd zal indienen lijkt mij niet wel verdedigbaar.

Temeer aanleiding bestaat hiertoe, nu de 9e Arbeidsconferentie te Genève de conventie op de disciplinaire en strafrechterlijke sancties¹⁾ heeft laten stranden op de klip der desertie. „De oorzaak” der

¹⁾ Het I.A.B. heeft op het laatste oogenblik bevreesd voor verwerping van den zeelieden-code in zijn geheel, deze in drieën gesplitst: monsterrol, discipline en repatriëring.

verwerping is de tegenstand der regeeringen van Engeland, Engelsch-Indië, Duitschland en Canada, die van oordeel zijn, dat de conventie de discipline te veel verzwakt¹⁾.

Op de regeling van het arbeidscontract zelf acht ik mij niet bevoegd nader in te gaan en dus zal ik mij beperken tot de voorgestelde regeling omtrent terugzending van hulpbehoevende Nederlanders.

Art. 9 verplicht de gezagvoerders in een buitenlandsche haven, aldaar toevende hulpbehoevende Nederlandsche zeelieden „voor zoover aan boord voor hen plaats is” naar Nederland mede te nemen op kosten van den Staat. Uit sociaal oogpunt is het van belang, op deze wijze de in buitenlandsche havens gevestigde consulaten van de hun dikwijls veel last bezorgende behoeftige Nederlandsche zeelieden af te helpen²⁾. Maar dan dient ook aan den anderen kant desertie niet in de hand te worden gewerkt³⁾; eerder nog zouden bepalingen ter beperking daarvan stringenter moeten worden gemaakt.

In het artikel zijn voorts eenige punten, waarop ik de aandacht zou willen vestigen. Beteekent „voor zoover aan boord voor hen plaats is”, dat zij moeten worden medegenomen, wanneer er onder de bemanning voor hen plaats is, of wanneer er ruimte is voor hen als passagiers? Vermoedelijk zal het laatste bedoeld zijn, maar dan stuit men op het bezwaar, dat deze niet-gemonsterde zeelieden, die op straffe van hoogstens fl. 300.— niet te werk mogen worden gesteld (artt. 21 en 16), aan boord in den weg loopen terwijl de reeder, als de man in een tusschengelegen haven zich weer van boord verwijderd, nog kans loopt op b.v. \$1000.— boete. Wie zal voorts den reeder b.v. de hoogere vuur- en loodsgelden vergoeden, somtijds door het medevoeren van een passagier (meer) verschuldigd⁴⁾, of de kosten ontstaan tengevolge van een ongeval aan zulk een passagier aan boord overkomen?

Het lijkt mij niet meer dan billijk dat niet alleen „de kosten hiervan” (nl. van het overbrengen), maar alle daaruit voortvloeiende (extra) onkosten ten laste van den Staat komen, in elk geval niet op den reeder drukken.

Met den besten wil van de wereld is het mij niet mogelijk geweest een scherp omlijnd beeld te vormen van de taak van de beide nieuwe instellingen, de Kamers van Zeezaken en de daaraan verbonden Zeegerechten. Het wil mij voorkomen dat hier een staaltje is van den Nederlandschen lust voor commissies. Op de nutteloosheid van de derde nieuwe — in het verslag voorgestelde — instelling, de Commissie van schepelingen, die slechts bij het opleggen van boeten moet worden gehoord, is reeds door het lid der Commissie, den Heer Tegelberg, in een afzonderlijken brief aan den Minister geweest.

Rangschikking van de overal in het eerste wetsontwerp verspreide bepalingen omtrent de Kamers van Zeezaken en de Zeegerechten geeft het volgende overzicht van de taak, aan die beide lichamen toegewezen⁵⁾.

Kamer van Zeezaken.

1. Voorschriften aangaande de voeding geven (22).
2. De instelling aanwijzen te wier bate in beslag genomen sterke drank enz. verkocht moet worden (26).
3. Zoo daarin niet is voorzien, het bedrag in geld

¹⁾ Alg. Handelsblad 24-6-'26. Van de genoemde landen stemden de beide Regeeringsafgevaardigden tegen, evenals de eenige Regeeringsafgevaardigde van Australië en één der beide Noorsche Regeeringsafgevaardigden.

²⁾ Vgl. de op dit stuk te Genève aangenomen ontwerpconventie.

³⁾ Vgl. het hierboven op blz. 266 vermelde oordeel van 40 Amerikaansche consuls.

⁴⁾ Door het medevoeren van één passagier kan een schip in Engeland £ 36 extra vuurgelden te betalen hebben.

⁵⁾ De cijfers duiden de desbetreffende artikelen uit het wetsontwerp aan.

der uit te betalen gage en de wijze der uitbetaling vaststellen (28).

4. Klachten over den koers der uitbetaalde gage behandelen (41).
5. Arbeidscontracten inschrijven (69).
6. Monsterboekjes afgeven (88).
7. Keuringsartsen aanwijzen, die gezondheidsbewijzen afgeven (90).
8. Niet-teruggegeven monsterboekjes ontvangen enz. (91).
9. Register houden van monsterboekjes en monsterrollen (94).
10. Duplicaten van monsterboekjes verstrekken (95).
11. Andere K. v. Z. mededeeling doen van afgegeven monsterboekjes (96).
12. Advies geven over de inrichting van monsterrol, boekjes, registers, het bijhouden van deze enz. (97).

Zeegerecht.

1. Klachten behandelen over misdraging van den kapitein t.o.v. schepelingen (8).
2. Beslissen of gage verbeurd of verminderd wordt wanneer de ziekte gevolg is van opzet of grove schuld (30).
3. Tusschenkomst verlenen in geval van klachten van schepelingen over h.i. onrechtmatige bevelen (32).
4. Hulploon verdeelen in geval van geschil (63).
5. Sloop " " " " (64).
6. Schadeloosstelling bepalen in " " " " geval van schipbreuk, indien geschil (65).
7. Seizoen vaststellen voor de visscherij (65).
8. Opschorting of ontheffing verlenen van de verplichting des reeders (in de zeevisscherij) gage te betalen na schipbreuk, in geval van schuld van den schepeling (65).
9. Gewichtige redenen behandelen, welke aanleiding geven tot ontbinding van het arbeidscontract (77).
10. Monsterboekjes inhouden (91).
11. Klachten behandelen over onjuiste inschrijvingen in de monsterboekjes (93).

Bij beschouwing van deze lijstjes kan men moeilijk den indruk van zich af zetten, dat deze indeeling van werkzaamheden op vrij willekeurige wijze is gemaakt. Waarom — om een voorbeeld te noemen — is aan de Kamer van Zeezaken de behandeling van klachten over den koers der uitbetaalde gages opgedragen (41), terwijl in overeenstemming met art. 32 van ontwerp II „de kennisneming en beslissing van geschillen noopens arbeidsovereenkomsten bij uitsluiting¹⁾ aan het Zeegerecht” zijn opgedragen. Waarom is de Kamer bedacht met het geven van voorschriften omtrent de voeding (22) (onder goedkeuring van den Minister), terwijl de bepalingen omtrent de inrichting der logeizen, terecht, aan de Kroon is gelaten?

De bevoegdheid van de Kamer van Zeezaken (voor de visscherij: Kamer van Zeevisscherijzaken), staat in art. 18 van wetsontwerp II als volgt omschreven:

- a. het stichten en het beheeren van, alsmede het verlenen van steun aan instellingen in het belang van arbeiders¹⁾ in het zeevaartbedrijf;
- b. het zich belasten met werkzaamheden in het belang van arbeiders¹⁾ in het zeevaartbedrijf;
- c. aanstelling en ontslag van personeel in haar dienst;
- d. het heffen van een vergoeding voor door haar aan belanghebbenden bewezen diensten of voor hen verrichte werkzaamheden;
- e. het heffen van omslagen over de toetredenen vakverenigingen, ook bij wijze van voorschot.

Een ruime omschrijving van bevoegdheden kan in bijzondere gevallen gewenscht zijn, maar voor een Overheidsinstelling, door overleg tusschen alle belanghebbenden in het leven geroepen, moet toch het arbeidsterrein scherp en duidelijk omschreven zijn. De Kamer zelf moet in de eerste plaats weten, waaraan zij zich te houden heeft en wat van haar verlangd wordt. „Het verlenen van steun aan instellingen” en „het zich belasten met werkzaamheden” beiden uit-

¹⁾ cursiveering van mij.

sluitend „in het belang van arbeiders in het zeevaart-bedrijf” biedt dit houvast niet.

Hoewel — hetgeen natuurlijk niet bedoeld is — de omschrijving onder (a) theoretisch ook het beheeren van b.v. een stakingsfonds van zeelieden zou kunnen omvatten, zal vermoedelijk veeleer gedacht zijn aan het beheeren van zeelieden-klinieken, welke bekostiging door reeders en zeelieden beiden m.i. ongetwijfeld toejuicing zou verdienen. Is hiervoor echter een „Kamer van Zeezaken” noodig?

Waarom zouden, nu volgens het voorstel (II art. 27) de uitgaven der Kamers voor de helft door de reeders en voor de andere helft door de werknemers-vakverenigingen zullen worden bekostigd, de Kamers niet in het *gemeenschappelijk* werkgevers- en werknemers-belang werkzaam mogen zijn (vgl. b) en moeten zij zich uitsluitend belasten met werkzaamheden in het belang van arbeiders in het zeevaartbedrijf¹⁾?

Uit het hierboven gegeven lijstje zagen wij reeds welke bijzondere werkzaamheden wetsontwerp I der Kamer oplegt. In hoofdzaak komen deze overeen met wat tot heden de Waterschouten deden. Of dan daarvoor, al breiden deze werkzaamheden zich eenigszins uit, een „Kamer van Zeezaken” noodig is? Ik geloof het niet. Met de noodige uitbreiding van personeel kan een Waterschout volstaan en dan is de heele „Kamer” overbodige weelde. Al brengt de instelling daarvan voor het Rijk geen uitgaven mede, omdat de onkosten op de belanghebbenden worden gelegd, daarom is vooral in een tijd, dat bezuiniging, ook in het particuliere en vooral in het Nederlandsche zeevaartbedrijf, wien de mededinging met het buitenland toch al zwaar genoeg valt, dringend geboden en blijft het in het leven roepen van — goed bezien — overbodige organen af te keuren. Er heeft den laatsten tijd onder het motto van bezuiniging bij het Rijk reeds genoeg aandrang bestaan om op de (belanghebbende?) industrie zelve kosten af te wentelen, welke of door het Rijk zelf moesten worden gedragen (Stoomwet, radiopeilstations) of in 't geheel niet gemaakt. Wil men, zooals thans in zoovele andere landen gebeurt, de scheepvaartindustrie zoo krachtig mogelijke bestaansvoorwaarden verzekeren, dan belaste men het bedrijf dus niet met de niet geringe kosten van een „Kamer”, wier naam en omvang (minstens 12 leden volgens art. 5) m.i. niet strooken met de betrekkelijk eenvoudige werkzaamheden, welke haar zijn opgedragen.

Wat het Zeegerecht met zijn 2 afdelingen aangaat, vraag ik mij af, of ook hiervan de instelling wel noodzakelijk is en of niet met een eenvoudiger wijze van berechting kan worden volstaan. Reeds nu bestaat, krachtens een tusschen de beide werkgevers- en werknemersbonden in het zeevaartbedrijf gesloten collectief contract, een heel wat minder ingewikkelde en minder dure arbitrage-commissie, welke sinds 1919 tot heden slechts zes geschillen te beslissen heeft gehad. Voorwaar niet een aantal, dat de instelling van een „zeegerecht” zou wettigen, vooral nu van de haar toegedachte werkzaamheden verschillende ook door de bestaande arbitrage-commissie, dan wel bij collectief contract zouden kunnen worden geregeld.

Mij rest nu nog een opmerking van minder belang over de aanduiding der Kamers van Zeezaken en de Zeegerechten in ontwerp I. Dat deze nogal verschillend is mogen onderstaande staatjes aantonen:

Kamer van Zeezaken:

- a. van de plaats waar de arbeids-overeenkomst is gesloten (26).
- b. binnen welker gebied de reeder is gevestigd (28).
- c. " " " " " " zijn bedrijf uitoefent of de reis is geëindigd (41).

Zeegerecht:

- a. binnen welks gebied de reis is begonnen of geëindigd (8).
- b. binnen welks gebied de reeder zijn bedrijf uitoefent (30).

- c. binnen welks gebied de plaats van haar (partijen) werkelijk verblijf gelegen is of het schip zich bevindt (55).
- d. binnen welks gebied de berging heeft plaats gehad (63).
- e. binnen welks gebied de monsterrol is opgemaakt (64).
- f. van de plaats waar " " " " (65).

Men ziet het, de verscheidenheid is nogal groot. Het is mij niet duidelijk waarom b.v. de Kamer van Zeezaken, waar de *arbeidsovereenkomst* is gesloten, de instelling moet aanwijzen, te wier bate in beslag genomen sterke drank moet worden verkocht. Binnen welker gebied de reis is geëindigd lijkt mij meer voor de hand liggend. De daarop volgende aanwijzing nemende vraag ik mij af of het niet meer voor de hand ligt de Kamer, binnen welker gebied de arbeidsovereenkomst gesloten is bevoegd te verklaren, het in geld uit te betalen loon of wijze van betaling te bepalen, dan zooals nu de Kamer, binnen welker gebied de reeder is gevestigd. Ik zal hierop niet verder ingaan, omdat de reeds genoemde voorbeelden genoegzaam aantonen, dat wat meer systeem geen overbodige weelde was geweest.

Het bovenstaande moge geenszins op volledigheid aanspraak maken. Zooals gezegd liet ik met opzet de eigenlijke arbeidsovereenkomst buiten beschouwing in de hoop, dat meer bevoegden dan ik daarover nog hun licht zullen doen schijnen. Slechts deed ik hier en daar enkele grepen om de noodzakelijkheid aan te toonen de voorgestelde regeling nog eens grondig te herzien alvorens haar — zooals de Heer Ratté blijkens de Economisch-Statistische Berichten hoopt — spoedig in het Staatsblad te zien prijken.

F. W. A. DE KOCK VAN LEEUWEN.

¹⁾ Terloops wil ik wijzen op de groote principieele betekenis van het voorstel om de werkgevers- en werknemersvakverenigingen de kosten van de K. v. Z. te doen dragen.

HET REIZIGERSVERVOER OP DE SPOOR- EN TRAMWEGEN IN INDIË IN 1926 ALS MAATSTAF VAN DE VOLKSWELVAART.

Door den Directeur van het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid in Indië, Dr. A. A. L. Rutgers, werd in het dagblad de Locomotief van 31 December 11. de hem door de Redactie gestelde vraag behandeld of uit de klachten van den importhandel afgeleid mag worden, dat de koopkracht der inlandsche bevolking — bedoeld werd die van Java — belangrijk verminderd is.

Er bestond voor die veronderstelling alleszins reden, daar de langdurige droogte, waardoor 1925 zich zoo ongunstig van voorgaande jaren had onderscheiden, groote schade had toegebracht aan den oogst van voedingsgewassen, die in verschillende streken zelfs voedselschaarste veroorzaakte. Dit moest in het algemeen wel leiden tot vermindering van de koopkracht der bevolking, die zich dan ook tegen het einde van 1925 duidelijk openbaarde. Hierover waren de verslagen van handels- en verkeersondernemingen eenstemmig. Het aanhouden van de klachten van den importhandel over verminderde koopkracht ook in 1926 en de achteruitgang van de opbrengst van het reizigersvervoer op de spoor- en tramwegen daarin maken het moeilijk om aan te nemen, dat in het welvaartspeil der bevolking in den loop van 1926 een wending ten goede zou zijn gekomen. Integendeel schijnen die omstandigheden er op te wijzen, dat de toestand vrijwel dezelfde gebleven moet zijn.

Niettemin meende Dr. Rutgers op de hem voorgelegde vraag ontkennend te moeten antwoorden en te mogen stellen, dat 1926 niet ongunstig beoordeeld mag worden, o.a., omdat de opbrengst van het reizigersvervoer bij de Staatsspoorwegen in de eerste tien maanden van 1926 slechts 1 pCt. lager was dan in 1925, een zoo gering verschil, dat daaruit niet tot verminderde koopkracht geconcludeerd kan worden.

Daar tegenover kan echter worden opgemerkt, dat bij de belangrijkste particuliere spoor- en tramwegen in Midden-Java, die te zamen een net van ca. 1800 KM. lengte exploiteeren, de achteruitgang in 1926 veel grooter was.

Deze bedroeg nl. bij de(n):

Samarang-Joana Stoomtram	....	9	%	(+ 2	%)
Samarang-Cheribon	„	3,5	„	(÷ 1,5	„)
Serajoedal	„	5,7	„	(± 0	„)
Nederlandsch-Indischen Spoorweg		6,3	„	(÷ 2,4	„)

De percentages tusschen haakjes geven den voor- of achteruitgang aan van de opbrengst van het reizigersvervoer in 1925 tegenover 1924. Een vergelijking der cijfers van 1925 en 1926 bewijst, dat het reizigersvervoer in 1926 ongunstig afsteekt bij dat in 1925.

Daar de auto-concurrentie toen nog geen beteekende rol speelde, — dit is in den laatsten tijd anders geworden — kan het verschil alleen worden verklaard door aan te nemen, dat de vermindering van koopkracht zich in 1926 in het verkeersgebied dier spoor- en tramwegen heeft voortgezet. De uitspraak van Dr. Rutgers gaat daarom althans niet op voor dit gedeelte van Midden-Java, dat ongeveer 46 pCt. van de bevolking van Java bevat.

Meer en meer wint de overtuiging dan ook veld, dat de reizigerstarieven voor de koopkracht der bevolking, ten minste voor die van Midden-Java, te hoog zijn geworden, en dat teruggekeerd zal moeten worden tot de veel lagere tarieven, die vóór den oorlog golden en toen in goede verhouding stonden tot de koopkracht der bevolking, omdat tegenwoordig haar koopkracht niet grooter is dan zij destijds was.

Waar hiertoe is overgegaan, valt, indien zich geen bijzondere omstandigheden voordoen, op een bevredigend herstel van het reizigersvervoer te wijzen.

Een gansch ander beeld geeft het reizigersvervoer bij de lijnen op Sumatra in 1926 te zien. Daar waren de economische factoren niet minder gunstig dan in 1925 met het gevolg, dat de opbrengst van het reizigersvervoer op alle lijnen toenam en zooals moge blijken uit ondervolgend overzicht, dat betrekking heeft op de eerste tien maanden, zelfs in sterke mate behalve bij den spoorweg ter Westkust.

Deli spoorweg	.....	15,8	pCt.
Spoorweg ter Westkust	....	1,9	„
Palembang tramweg	.....	9,7	„
Lamong tramweg	.....	28	„
Atjeh tramweg	.....	13,6	„

De toeneming bij den Lampong en den Palembang tramweg is voor een deel ook te danken aan de uitbreiding, die zij in 1926 door het in exploitatie nemen van nieuwe baanvakken ondergingen.

Bij den spoorweg ter Westkust bracht het eerste halfjaar een flinke toeneming van opbrengst, het tweede halfjaar daarentegen een grooten achteruitgang, waarvan de oorzaken gemakkelijk aan te wijzen zijn.

Als eerste zij genoemd de aardbeving van 28 Juni, waardoor de Padangsche Bovenlanden zwaar werden geteisterd, veel menschenlevens verloren gingen, en ook de spoorweg ernstig beschadigd werd, zoodat het verkeer met de Bovenlanden gedurende eenigen tijd gestremd is geweest.

Als een tweede oorzaak zal wel mogen worden aangenomen de toestand van onrust, waarin een groot deel der bevolking van de Westkust moet hebben verkeerdt ten gevolge van de werkzaamheid der communisten, die geleid heeft tot den opstand, welke in Januari 1927 uitbrak en veel bloed heeft doen vloeien.

„Coming events cast their shadows before” en zoo heeft de bevolking die gebeurtenissen al een tijd van te voren voelen aankomen. Wie niet bepaald op reis moet, blijft in zulk een tijd thuis: Het reizigersvervoer moest daarom dus afnemen.

Deze veronderstelling vindt steun in hetgeen gebleken is bij gelegenheid van de onlusten, die plaats

vonden toen op de Westkust in 1908 werd overgegaan tot de invoering van de belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten der inlandsche bevolking.

Hoewel het eerst in Juni tot een openlijke uitbarsting kwam begon de afname van het reizigersvervoer zich al in Maart te doen gevoelen.

Naar gelang het verzet ophield herstelde het zich weliswaar, maar het bleef toch over alle volgende maanden onder dat over 1907.¹⁾ G. P. J. CASPERSZ.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Februari 1927, in vergelijking gebracht met de overeenkomstige cijfers van Februari 1926.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 37.824.700 op tegen f 35.727.300 in Februari 1926 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 2.097.400. De totale opbrengst in de afgelopen maand bleef echter bij de raming een bedrag van f 1.551.000 ten achter.

De totaal-opbrengst over de eerste twee maanden van dit jaar bedroeg f 5.764.500 méér dan die in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, terwijl de raming met f 5.845.600 werd overschreden. Dit laatste cijfer biedt evenwel geen zuivere vergelijking, daar de rijwielbelasting voor verreweg het grootste gedeelte in de maand Januari van elk jaar binnenkomt. Laat men daarom de rijwielbelasting buiten beschouwing, dan blijkt, dat de opbrengst der overige middelen over de maanden Januari en Februari 1927 ^{2/12} van de voor dat jaar geraamde opbrengst slechts met f 1.767.000 te boven gaat.

In vergelijking met de overeenkomstige maand des vorigen jaars vertoonen de personeele belasting, de vermogensbelasting, de dividend- en tantiëmbelasting, de zout-, de geslacht- en de gedistilleerdaccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de zegelrechten, de registratierechten, de rechten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking, de domeinen en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de grondbelasting, de inkomstenbelasting, de invoerrechten, het statistiekrecht, de wijn-, de bier-, de suiker- en de tabakaccijns, de belasting op rijwielen en de akten voor de jacht en visscherij, enz. Uit de cijfers blijkt, dat de loop der middelen in de beide vergeleken maanden niet veel verschilt. Dat de afgelopen maand nog ruim f 2 miljoen méér voor de schatkist opleverde dan Februari 1926, mag hoofdzakelijk aan het zeer ruim vloeien van de successiebelasting worden toegeschreven.

In tegenstelling met de vorige maand gaf de grondbelasting een daling in opbrengst te zien. Het nadeelig verschil bedroeg echter niet meer dan f 9.500. Bij vergelijking van de eerste twee maanden van 1926 en 1927 blijkt, dat het loopende jaar reeds f 416.500 méér voor de schatkist opleverde dan het voorafgaande. De raming werd in bedoeld tijdvak nog niet bereikt (nadeelig verschil f 12.600).

De personeele belasting gaf ook ditmaal een hogere inkomst (van f 164.300). Gerekend over de eerste twee maanden vertoonde 1927 een accres van f 309.300. Ook bij dit middel bleef de opbrengst over Januari en Februari bij ^{2/12} der raming ten achter (met f 777.900).

Gaf de inkomstenbelasting de vorige drie maanden een hooger opbrengstcijfer te zien dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar, ditmaal viel een teruggang te boeken van f 252.500. Vergelijkt men de ontvangsten van dit middel over de eerste twee maanden van 1926 en 1927, dan blijkt, dat de bedragen als volgt over de verschillende dienstjaren kunnen worden verdeeld:

¹⁾ Zie hierover het verslag van den Sumatrastaatsspoorweg en de Ombilimijnen over 1908.

	Jan. en Febr. 1926:	Jan. en Febr. 1927:
1923/24....	f 757.200,—	—
1924/25....	„ 2.217.900,—	f 273.200,—
1925/26....	„ 14.862.900,—	„ 1.276.400,—
1926/27....	„ —	„ 16.096.200,—
Totaal.	f 17.838.000,—	f 17.645.800,—

De vergelijking valt dus in het nadeel van 1927 uit, niettegenstaande het loopende dienstjaar (1926/27) méér heeft opgebracht dan het overeenkomstige dienstjaar (1925/26) in de eerste twee maanden van 1926. Van de oude dienstjaren kwam, dank zij de snellere invordering in voorafgaande maanden, ruim f 1.425.000 minder in. Ten slotte moge nog worden opgemerkt, dat $\frac{2}{12}$ der raming tot dusver met f 1.312.500 werd overschreden. Een en ander maakt het moeilijk, reeds thans een indruk te krijgen over den verderen loop der inkomstenbelasting in 1927.

Evenals in de beide vorige maanden, gaf de vermogensbelasting een hogere opbrengst te boeken. Het accres bedroeg niet minder dan f 549.700, welk verschil verband houdt met de wijziging van de vervaldagen dezer belasting door de overdracht der invordering aan de ontvangers der directe belastingen. In de maanden October en November werd dientengevolge belangrijk minder ontvangen; daarentegen heeft de vermogensbelasting in de volgende maanden bijzonder ruim gevloeid. In de eerste twee maanden kwam dan ook reeds f 1.385.300 meer in dan in de gelijknamige maanden van 1926, terwijl de raming met f 363.600 werd overtroffen. Voor den verderen loop van dit middel mogen echter hieruit geen conclusies worden getrokken.

De dividend- en tantiëmebelasting leverde in de afgelopen maand f 74.400 méér op dan in de tweede maand van het vorige jaar. Waar de baten, uit deze heffing voortvloeiende, op onregelmatige wijze plegen binnen te komen, zal het geraden zijn de opbrengsten van eenige volgende maanden af te wachten alvorens zich aan eenige voorspelling omtrent den verderen loop van dit middel te wagen.

Van de accijnzen vertoonde de zoutaccijnzen een stijging in opbrengst van f 28.600. Over de eerste twee maanden beliep het accres f 42.200, hetgeen aan toevallige omstandigheden moet worden toegeschreven. Ook de geslachtaccijnzen liep op, zij het met een vrij onbelangrijk bedrag (f 9.500). De wijnaccijnzen gaf ook ditmaal een lagere opbrengst te boeken (van f 2700), waarvoor een bepaalde oorzaak niet aanwijsbaar is, evenmin als voor de stijging van den gedistilleerdaccijnzen, die in de afgelopen maand f 83.400 méér inbracht dan in Februari 1926 werd ontvangen. Terwijl het bier in Januari ruim f 232.000 méér voor de schatkist opleverde, gaf de afgelopen maand een daling in opbrengstcijfer te zien (teruggang f 109.900). De suikeraccijnzen wees een lagere ontvangst aan van f 199.300 waaraan evenwel geen bijzondere beteekenis kan worden gehecht.

Ten slotte trekt de tabakaccijnzen nog de aandacht, die, evenals de vorige maand, een teruggang aanwees, ditmaal tot het niet onbelangrijke bedrag van f 336.200. Het vermoeden is echter gewettigd, dat dit verschil weer in volgende maanden door een ruimere opbrengst zal worden gecompenseerd.

De belasting op gouden en zilveren werken liep op met f 6.900, terwijl daarentegen de belasting op rijwielen f 169.700 minder opleverde dan in de maand Februari van het vorige jaar, welk decrees blijkbaar een gevolg is van de omstandigheid, dat met het oog op de scherpe controle in de maand Januari reeds voor f 4.913.600 aan rijwielenmerken binnenkwam. In totaal werd uit deze belasting reeds f 5.120.300 ontvangen.

Van de middelen, die in meer rechtstreeksch verband staan met het zakenleven, brachten de zegelrechten f 491.700 méér op, waarvan f 205.100 aan een ruimer vloeien van de beursbelasting is toe te schrijven. De hogere opbrengst is voor een groot deel aan ontvangen zegelrecht op buitenlandsche effecten te dan-

ken. De registratierechten leverden vrijwel evenveel op als in Februari 1926 (f 3.500 méér). Daarentegen daalden de invoerrechten met f 182.600, terwijl het statistiekrecht eveneens eenigszins in opbrengst terugliep (met f 10.900). De loodsgelden bleven zich echter in stijgende lijn bewegen; het surplus bedroeg ditmaal f 76.800, een voor dit middel niet onbeteekenend bedrag.

Ten slotte moge nog worden gewezen op de successierechten, die een sprong van f 1.867.200 naar boven maakten en daardoor het respectabele bedrag van f 5.344.300 in de schatkist brachten, of ruim f 1.594.000 boven $\frac{1}{12}$ der raming. In de eerste twee maanden van dit jaar beliep de meerdere opbrengst boven Januari en Februari 1926 reeds f 2.505.800. Gezien den grilligen loop van dit middel zal men echter verstandig doen, dit surplus voorshands als een toevallige bate te beschouwen. De domeinen gaven f 15.300 méér te boeken.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 7.829.700, waarvan ruim f 3.600.000 aan de Verdedigingsbelastingen was te danken. De middenstaat van Februari 1926 wees een opbrengst aan van f 7.127.800. In de eerste twee maanden van 1927 kwam in totaal f 16.658.900 binnen (in hetzelfde tijdvak van 1926 f 14.598.100).

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE DEBACLE DER MARCONI COMPANY.

De heer F. W. Forge te Londen schrijft ons:

Van de vele financieele reconstructies, die te Londen in de laatste jaren hebben plaats gehad, belooft die van de Marconi Wireless Telegraph Co., waarover op het oogenblik onderhandeld wordt, een van de meest gedenkwaardige te zijn. Op het oogenblik, dat dit geschreven wordt, trekt zij zelfs meer de aandacht dan de onthullingen in verband met de groote wapenfabrieken: Armstrong, Whitworth & Vickers en minstens evenveel als de reorganisatie van de Dunlop Rubber Co. Ongetwijfeld is dit gedeeltelijk te danken aan het feit, dat er een twist ontstaan is tusschen de „Board of Directors” en de Commissie van Aandeelhouders, die was ingesteld om met hen te beraadslagen; terwijl de omstandigheid, dat beide partijen ondersteund worden door de meest vooraanstaande personen uit de financieele wereld, er het hare toe heeft bijgedragen. Het is zeer ongewoon, dat een groep particuliere aandeelhouders op eigen initiatief schrijft aan de pers ter ondersteuning van de eene of de andere partij, zoals in dit geval is voorgekomen. Wanneer deze groep bestaat uit menschen met een positie als Lord Leicester, Sir William Plender, Accountant, Sir Robert Kindersley, Chairman van Lazard Bros, Director van The Bank of England enz. en anderen, is het duidelijk, dat er meer dan gewone belangen op het spel staan. Het doel van dit artikel is echter het wanbeheer der Marconi Co. gedurende de afgelopen jaren in het kort te bespreken en ook van dat standpunt is het geval van bijzonder belang.

Wanneer de onthulde feiten juist zijn, mag men zonder overdrijving zeggen, dat de geschiedenis van de maatschappij van 1919 tot 1924 een voorbeeld zonder weerga is van financieele en van commercieele onbekwaamheid. Dit is inderdaad de zachtste term, waarmede men sommige door de Directie genomen beslissingen kan qualificeeren. De Maatschappij kwam uit den oorlog te voorschijn zonder een van die bijzondere nadeelen, waaronder de industrieën ten lijden hadden, die munitie vervaardigden of andere ondernemingen, zoals de spoorwegen of de wolhandel, die meer of minder direct onder overheidsbeheer hadden gestaan. Wel bestond de kwestie van de betaling der Marconipatenten, die nog steeds niet is opgelost, doch een voorzichtige Directie zou van begin af aan rekening hebben gehouden met een vertraging in de betalingen. Niettemin is het in elk van de laatste vier

jaren noodig gebleken bedragen af te schrijven tot een totaal van £ 6.231.000, waardoor het thans noodzakelijk is geworden de 3.250.000 gewone aandelen af te schrijven van £ 1 op 10 sh. Gedurende het gehele tijdvak was Senatore Marconi directeur der Maatschappij. Doch hoe groot zijn verdiensten als zakenman ook geweest mogen zijn, het is ten allen tijde duidelijk geweest, dat de technische zijde van de onderneming zijn aandacht in beslag nam en dat dienvolgens zijn onderdirecteur, die steeds de post bekleedde van „managing director”, in hoofdzaak verantwoordelijk zou zijn voor de financiële en commerciële politiek; zulks te meer in verband met het betreurenswaardige feit, dat eerst in 1924 een speciaal daarvoor aangewezen persoon of lichaam benoemd werd voor het voeren van de financiële en algemeene politiek van de maatschappij. Deze nieuwe betrekking werd bekleed door Mr. Kellaway, die wijlen Mr. Godfrey Isaacs als „managing director” in November van dat jaar opvolgde.

Ongelukkigerwijze was op dit oogenblik het kwaad reeds grootendeels begaan, aangezien onder het voorafgaand beheer geld van de aandeelhouders op de meest roekeloze wijze was „belegd” in ondernemingen, die zelfs niet in een denkbeeldig industrieel of commercieel verband stonden met de vervaardiging van toestellen voor draadloze telegraphie, laat staan met de voornaamste taak van de maatschappij: het onderhouden van een systeem van draadloze verbindingen. Het valt moeilijk te gissen, welke argumenten men gebruikt kan hebben om den Raad van Commissarissen te overreden groote sommen gelds te wagen in de British and Hungarian Bank, the British Danubian Syndicate en andere ondernemingen, zooals houtaankap, synthetische kool en leigroeven. De juiste verklaring voor de eerste beleggingen van dezen aard ligt waarschijnlijk in den koortsachtigen drang naar expansie en naar groote onmiddellijke winsten, die een typisch kenmerk was van de mentaliteit van na den oorlog en die, te zamen met kapitaalinflatie, verantwoordelijk is geweest voor de ineensstorting van zoovele concerns. De deelname in deze ondernemingen, die vaak een omvang aannam van het totale aandeelkapitaal, vond geheel plaats tusschen 1920 en Mei 1924 en het is op deze participaties en op voor-schotten aan deze maatschappijen, dat het leeuwendeel der verliezen is geleden. Terloops is het een droevig commentaar op de verdiensten van de financieringsmethode der naamloze vennootschappen en de controle, die daar in Engeland op bestaat, dat zulk een verband van beheer van fondsen mogelijk is. Afgezien hiervan echter, zijn ernstige vergissingen begaan in de financiële politiek.

Zoo is het een algemeen bestaande gewoonte van gezond financieel beleid, dat op de waarde van patenten en soortgelijke rechten drastisch afgeschreven wordt. In het geval van de Marconi Co., waar de technische experts geen steen overreind lieten om nieuwe en betere methodes te ontdekken en te perfectioneeren, waar iedere volgende verbetering noodzakelijkerwijze de vroegere, minder werkzame verbindingsmiddelen onbruikbaar maakte, liet men niet alleen de waarde der patenten jaar op jaar toenemen, doch zelfs de gewone voorziening in de waardevermindering van gebouwen en voorraden was hopeloos onvoldoende. De financiële politiek heeft derhalve, zoowel in het algemeen als in het bijzonder, blijk gegeven van volkomen onbekwaamheid. Verder hebben zelfs de telegraafdiensten, ondanks het vooruitzicht op toenemende winsten, aanzienlijke verliezen geleden gedurende het tijdperk na den oorlog.

Niemand kan ontkennen, dat de Marconi Co. het middel is geweest om te voorzien in een nieuwen dienst van de grootste waarde, doch haar schitterende technische resultaten kunnen het bedroevende gebrek aan inzicht, dat de directie gedurende de kritische periode na den oorlog heeft getoond, niet verontschul-

digen. Ofschoon weinig directies zoover zijn afgedwaald in het vinden van middelen om de hun toevertrouwde kapitalen te verspillen, is helaas het aantal malen, dat werkelijk groote concerns de laatste tien jaren zonder eenige kapitaalshervorming hebben overleefd, betrekkelijk gering geweest. Gemiddeld is het aantal echter groot genoeg om duidelijk aan te toonen, dat het met een koel hoofd zeer wel mogelijk ware geweest een werkelijk ernstige débacle te vermijden. Het is de laatste jaren een bijna algemeene klacht onder industrieelen, dat de hooge inkomstenbelastingen, de inflatiepolitiek der regeeringen, het gebrek aan beschermende rechten en de houding der arbeiders de taak van den Engelschen fabrikant onmogelijk heeft verzaard. Doch telkens als de een of andere directie door de omstandigheden werd gedwongen tot het geven van een eerlijke verklaring, bleek steeds, dat onverstandige beslissingen door de verantwoordelijke personen de oorzaak van de moeilijkheden vormden. Over het algemeen zijn oude ondernemingen overgenomen tegen opgeblazen prijzen en vaak met geleend geld op het oogenblik, dat de rentestand abnormal hoog was. Onder soortgelijke condities werden ook nieuwe gebouwen en fabrieken opgericht. Wanneer dan het onvermijdelijke keerpunt kwam in het getij, bleken de verantwoordelijke personen onwillig om hun fouten te erkennen en wierpen de blaam op diegenen, welke erin geslaagd waren het land een gezonde financiële politiek op te leggen.

SCHULDDELING EN CONSOLIDATIE IN FRANKRIJK.

Prof. Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

Het financieel herstel, dat zes maanden geleden in Frankrijk is ingetreden, is een reeds al te bekend feit om er nog met nadruk op hoeven te wijzen. Intuschen is het van meer belang de motieven na te gaan, waardoor dit herstel zoo goed is geslaagd. Zonder twi-fel is het concentratie-ministerie onder voorzitterschap van den heer Poincaré begunstigd door wat men „vertrouwen” noemt. Dit beteekent in de eerste plaats, dat de publieke opinie in Frankrijk het langer moe was om het financiële probleem door politieke invloeden te laten vertroebelen en met verlichting en hoop een ministerie heeft ontvangen, dat zich voorstelde de moeilijkheden op te lossen door ze zonder vooropgezette bedoelingen op zichzelf te beschouwen. Dit wil ook zeggen, dat de regeering gesteund is door de positieve en oprechte medewerking van machtige, financiële groepen, die aan de voorafgaande ministeries slechts een gereserveerde en misschien zelfs bedriegelijke medewerking verleend hadden. Ten slotte wil het zeggen, dat de speculatie, die er steeds op uit is winsten te behalen, zoowel bij een stijgende als bij een dalende beweging van den wisselkoers, heeft ingezien, dat het ministerie Poincaré uitsluitend tot voorwend-sel kon dienen voor een hausse-speculatie.

Ten slotte heeft de hausse van den Franschen franc, na direct in botsing te zijn gekomen met de belangen van de exporteurs, de regeering voor de noodzakelijkheid gesteld, een feitelijke stabilisatie te bewerkstelligen of te laten bewerkstelligen, die overigens door de Banque de France met een merkwaardig gemak is doorgevoerd.

Het is derhalve deze feitelijke stabilisatie, misschien door een ietwat overdreven, maar over het algemeen gunstige revalorisatie voorafgegaan, die de hoeksteen blijkt van het financieel herstel. Het is inderdaad aan deze stabilisatie te danken, dat de kapitalen in het land zijn teruggekeerd en zodoende de schatkist van den Staat verlicht hebben op een wijze, die zij in lang niet had gekend. Eveneens dank zij deze stabilisatie is de koers van de Staatsobligaties aanzienlijk gestegen, waardoor een gunstige markt ontstond voor de consolidatie van de vlottende schuld.

Ten slotte dient men hieraan toe te voegen, dat deze verbeterde toestand van de schatkist, die, naar het schijnt, grootendeels te danken is aan den terugkeer van naar het buitenland gevluchte kapitalen, doch ook ten deele aan een teruggekeerd vertrouwen bij de sparende boerenbevolking, de regeering in staat heeft gesteld een schulddelgingspolitiek te verwezenlijken, die aanvankelijk wel een weinig te eerzuchtig was.

Inderdaad schijnt de eerste zorg van het ministerie Poincaré een omvangrijke en snelle delging van de schuld, ten minste van de vlottende, terwijl het tegelijkertijd maatregelen nam voor een gedeeltelijke consolidatie. Om overigens een amortisatie te verzekeren, die, zooals wij verderop zullen zien, in totaal een tiental milliarden francs per jaar bereikt, is de regeering over moeten gaan tot het aanboren van nieuwe belastingbronnen tot een overeenkomstig bedrag. Gezien het feit, dat de fondsen, die vroeger beschikbaar waren voor uitzetting op korten termijn, voortaan door nieuwe belastingen zullen worden geabsorbeerd, stond men echter voor de mogelijkheid, dat de beschikbare gelden van particulieren niet voldoende zouden zijn om de schatkist te voeden en dat de voordeelen van een versnelde aflossing zouden worden opgeheven door het niet-vernieuwen van een gedeelte van de vlottende schuld. Deze vrees is niet tot werkelijkheid geworden, juist omdat de teruggekeerde kapitalen en ook de nieuw-bespaarde kapitalen aan de schatkist zijn toegevoeld.

* *

Na het bovenstaande lijkt het mij van belang nauwkeurig uiteen te zetten, hoe onder de tegenwoordige regeering de politiek van schulddelging en consolidatie van de vlottende schuld, die zij op zich had genomen, in haar werk is gegaan.

Alvorens in details te treden, is het gewenscht de huidige samenstelling van de Fransche schuld in herinnering te brengen. Men kan deze samenvatten in het volgende staatje:

Binnenlandsche schuld (in miljoen francs)	Buitenlandsche schuld (in mill. goud francs)
Eeuwigdurende schuld, of schuld op langen termijn	Handelsschuld 4.900
Schuld op korten termijn	Politiekeschuld 31.800
Vlottende schuld (d.w.z. op zeer korten termijn, vnl. bestaande uit ver- dedigingsbons)	
Voorschot van de Bank aan den Staat	
Deposito's bij de schat- kist en saldo van den Postcheque- en Girodienst	
	± 12.000

Het spreekt vanzelf, dat bovenstaande schattingen niet volstrekt nauwkeurig kunnen zijn, aangezien in bepaalde deelen van de vlottende schuld voortdurend wijzigingen optreden. Men kan echter zeggen, dat het totaal van de Fransche openbare schuld, zowel binnenlandsche als buitenlandsche, wanneer men deze laatste omrekent tot een koers van 1 goudfranc is gelijk 5 papieren franc, ongeveer 446 milliard bedraagt tegen 30 milliard vóór den oorlog.

Gaan wij thans over tot de verschillende vormen van schulddelging. De schulddelging neemt ten eerste een groote plaats in op den dienst van de buitenlandsche schuld. Inderdaad brengt de genoemde handelschuld aan de Vereenigde Staten, een schuld, die alle leeningen omvat, welke niet direct met de Amerikaansche schatkist zijn aangegaan, een snelle aflossing met zich mede, die onafgebroken heeft plaats gehad tegelijkertijd met de betaling der interesten. Anderzijds heeft de z.g. politieke schuld, welke met Engeland is aangegaan, tot op heden reeds geleid tot een aanzienlijke amortisatie, want ten gevolge van een overeenkomst in 1923 met de Engelsche Bank aangegaan, moeten de voorschotten, die in 1917 verleend zijn ter ondersteuning van den franc, binnen zeven

jaar zijn terugbetaald, en de last, die dientengevolge op de begrooting van 1927 drukt, is 8 miljoen pond sterling.

Voorts zal de uitvoering van de overeenkomst Pétet-Churchill en Caillaux-Churchill tot een vermeerdering der terugbetalingen leiden, waardoor de overeenkomstige delging van de Fransche buitenlandsche schuld in 1927 de 3 milliard franc te boven zal gaan (ongeveer 3.125.000.000). Deze amortisatie wordt deels verzekerd door de werking van het Dawes-plan en wel tot een bedrag van 2.292.000.000 en vóór de rest door de Fransche begrooting ten bedrage van 833.000.000.

Wat de proportionele binnenlandsche schuld betreft, deze is niet aan een regelmatige delging gebonden. Niettemin zijn kooplieden, onderworpen aan de belasting op den omzet, voorts degenen, die de door hen geleden oorlogschade niet terugbetaald hebben gekregen en ten slotte zij, die onderworpen zijn aan de speciale belastingen van de amortisatiekas, gerechtigd zich van hun verplichtingen te kwijten in Fransche rente. Dit is echter een amortisatie, die zich niet bij voorbaat nauwkeurig laat berekenen, doch die niet zeer belangrijk zal zijn.

Wat de aflosbare schuld op langen termijn betreft, zij vertegenwoordigt een verplichte aflossing van iets meer dan 1 milliard per jaar.

Anderzijds heeft men voorzien in een schulddelging van 2 milliard per jaar op de voorschotten van de Bank van Frankrijk sinds 1922. Inderdaad heeft deze amortisatie niet regelmatig plaats gehad, zoodat in werkelijkheid slechts 6 milliard aan de Bank zijn terugbetaald in plaats van de 10 milliard, die volgens de bepaling van de overeenkomst verschuldigd waren.

Het is onnoodig hieraan toe te voegen, dat deze methode om de voorschotten van de Bank af te lossen, verderfelijk is, onverschillig of de Staat anders ook al zou gedwongen zijn tegen veel hoogere rente op de open markt te leenen of zich zelfs nieuwe voorschotten door de Bank had moeten laten geven, na de oude te hebben terugbetaald. Het is mogelijk, dat er over beraadslaagd wordt en dat de Fransche Staat binnenkort langs anderen weg de gelegenheid zal krijgen om zich van haar schuld aan de Bank te kwijten. Niettemin dient men zich tot nader order het cijfer van 2 milliard te herinneren, die in 1926 inderdaad zijn terugbetaald, als normale delgingsquote van den Franschen Staat aan de Fransche Bank.

Het nieuwste en origineelste deel van het schulddelgingsmechanisme is het deel, dat voortvloeit uit de werking van de autonome amortisatiekas, die is ingesteld bij de wetten van 7 en 10 Augustus 1926 en georganiseerd door een besluit van 13 Augustus.

Deze kas was belast met het beheer en de amortisatie van de vlottende schuld.

Het beheer bestond uit niets anders dan het betalen der interesten, doch om den autonomen grondslag van de nieuwe kas te respecteren, heeft men besloten haar speciale bronnen van inkomsten toe te wijzen. De eerste van deze bronnen is de netto-opbrengst van het tabaksmonopolie, waarbij nog komt een jaarlijksche bijdrage van de begrooting om het bedrag overeen te laten stemmen met de interesten van de verdedigingsbons en van de schatkistbons.

Voorts beschikt de amortisatiekas vóór de schulddelging van genoemde bons over de opbrengst van de belasting van 7 pCt. op de eerste overdrachten van onroerende goederen, een belasting, die in Augustus 1926 werd ingesteld, terwijl zij ten slotte beschikt over de opbrengst der successierechten. Men heeft zich op het standpunt gesteld, dat deze diverse belastingen het karakter hadden van een belasting op het kapitaal en dat men daartoe in het bijzonder zijn toevlucht behoorde te nemen bij het delgen van schuld.

Den 1en Augustus 1926, den datum, waarop de kas in werking trad, beliepen de bons, waarover zij het beheer had en wier amortisatie zij diende te verzekeren, de volgende bedragen:

ationale verdedigingsbons	46.848.000.000
schatkistbons	1.518.000.000
	totaal 48.366.000.000

Men dient echter op te merken, dat de amortisatiekas, ofschoon haar in principe bronnen werden toegevoerd, die overeenstemden met het bedrag der interesten en hoofdsommen, die zij moest delgen, in werkelijkheid niet over den minsten kasvoorraad beschikte, zoodat zij in afwachting van de opbrengst van de haar aangewezen bronnen niet in staat was, haar functie te vervullen. Daarom diende deze amortisatiekas haar werkzaamheden te beginnen met een leening. Na de eerste helft van October gaf zij een kleine consolidatieleening uit, gedekt door het tabaksmonopolie en tegen een vaste interest van 7 pCt., vermeerderd met een belasting op den verkoop van tabak. Deze leening bedroeg 3 milliard franc, maar daarbij staaakte de amortisatiekas niet oogenblikkelijk de uitgifte van verdedigingsbons, zoodat haar functie aanvankelijk tot het paradoxale resultaat leidde, dat de vlottende schuld, die zij moest verminderen, begon met toe te nemen. Terwijl de consolidatieleening van 3 milliard klaarblijkelijk in mindering had dienen te worden gebracht van het cijfer van 48.366.000.000, overeenkomende met de vlottende schuld, waarover de amortisatiekas het beheer had gekregen, zoodat het bedrag der bons normaliter tot 45.366.000.000 verminderd zou zijn, bereikt het cijfer van de werkelijk uitgegeven bons niet alleen het wettelijk toegestane maximum van 49 milliard, doch heeft dit zelfs overschreden, zoodat de kas, om niet direct in strijd te komen met de wet, er toe is moeten overgaan, een gedeelte van de bons te laten discontoeeren en de tegenwaarde op haar rekening-courant te laten goedschrijven.

Zoodoende heeft de functie van de amortisatiekas, die speciaal is aangewezen om de vlottende schuld te delgen, geleid tot een *vermeerdering* van diezelfde vlottende schuld, welke thans 49 milliard bedraagt plus het zoo juist besproken, weggemoffelde teveel van enkele milliarden. Zij heeft zelfs geleid tot een vermeerdering van het totaal der openbare schuld, aangezien de geconsolideerde leening van 3 milliard niet in plaats van de vlottende schuld is gekomen, doch daaraan is toegevoegd. In totaal is een algemeene vermeerdering van ongeveer 8 milliard slechts gecompenseerd door de reeds genoemde terugbetaling van ongeveer 2 milliard aan de Bank.

Hoe paradoxaal een dergelijke werking van de amortisatiekas op het eerste gezicht ook schijnt, toch dient men te erkennen, dat er feitelijk geen reden is om zich te beklagen. Men dient inderdaad niet te vergeten, dat aan de amortisatiekas was opgedragen, niet alleen om de vlottende schuld te delgen, maar vooral om het gevaar, dat daarin school, af te wenden. Trouwens, het gevaar van de vlottende schuld is niet, dat zij op zichzelf beschouwd te zwaar is, maar dat zij niet kan worden vernieuwd, wanneer men haar terugbetaling vordert. Waar de zaken zoo staan, is het, wanneer de omstandigheden gunstig zijn, niet onjuist, de uitgave der bons een weinig te vermeerderen en zich in ruil daarvoor kasgelden te verschaffen, waarover men later de beschikking heeft, wanneer op een bepaald moment de inschrijvingen op de bons verminderen. Bovendien was, zooals wij reeds hebben opgemerkt, de amortisatiekas in den beginne niet voorzien van een eigenlijken kasvoorraad, zoodat het voor haar werkzaamheden noodig was, dat zij zich eerst bedrijfskapitaal verschafte.

* * *

Trouwens, het directe doel van de amortisatiekas was eerlijk gezegd niet de aflossing van de vlottende schuld, maar de consolidatie daarvan. En wat dit laatste betreft, kan men zeggen, dat de politiek van de amortisatiekas volkomen is gelukt. Gebruik makend van den toevloed van beschikbare kapitalen, die volgde op den terugkeer van het vertrouwen in het herstel van den wisselkoers, heeft de amortisatiekas er eener-

zijds naar gestreefd de rente te verlagen en anderzijds bons met een zeer korten looptijd te vervangen door bons op langeren termijn en deze logische en handige politiek is met een bewonderenswaardige snelheid ten uitvoer gebracht. Sinds den 1en Januari 1926 heeft de amortisatiekas de rente van bons met een maand looptijd van 3 fr. 60 op 3 fr. teruggebracht, terwijl het bedrag der inschrijvingen niet is verminderd. Sinds den 10den December heeft zij besloten geen bons met een maand looptijd nieuw uit te geven, doch er zich toe te beperken, op den vervaldag de bons, waarop reeds was ingeschreven, te vernieuwen. Zoo werden zij, die pleegden in te schrijven op bons met één maand looptijd, ertoe gebracht, om in te schrijven op bons met drie maanden looptijd. Voorts heeft zij den 16den December nogmaals de rente der verdedigingsbons verlaagd en besloten voortaan geen nieuwe bons met een looptijd van drie maanden meer uit te geven. Begin Januari heeft zij definitief een einde gemaakt aan de uitgifte van bons met drie maanden looptijd en aan de uitgifte van kleine coupures van 100 franc. Toen eerst kon men constateeren, dat ondanks de aangebrachte beperking bij de inschrijving, en misschien zelfs gedeeltelijk ten gevolge daarvan, de wettelijke grens van de uitgifte van bons dreigde te worden overschreden.

De amortisatiekas besloot derhalve op 29 Januari de bons met zes maanden looptijd te schrappen, daarbij steeds voortgaande het rentepercentage te verlagen. Anderzijds heeft de amortisatiekas sinds den 1en Januari 1927 opnieuw bons uitgegeven van twee jaar, die kwamen bij de bons met een looptijd van één jaar. In totaal heeft zij een schuld op zeer korten termijn, die iedere maand op de Fransche begroting een onheilspellenden last had kunnen leggen, veranderd in obligaties op aanzienlijk langeren termijn en met zoodanig verspreide vervaldagen, dat het risico van een maandelijksche terugbetaling tot bijna op de helft zal zijn teruggebracht.

Ook heeft zij er naar gestreefd een bedrag van 1.395.000.000 6 pCt. bons van het crédit national, die op den 1en Februari 1926 ter aflossing werden aangeboden te consolideeren in welk streven zij geslaagd is. Op een totaal van 3.063.000.000, die dienzelfden datum vervielen, is de regeering overgegaan tot een overeenkomstige emissie van 10-jarige bons, betaalbaar, hetzij in geld, hetzij in recipissen van de vervallen bons, en deze operatie is een volledig succes geworden. Bovendien is een leening op langeren termijn uitgegeven (vijftien jaar, koers van uitgifte 462,50 fr. en aflosbaar tegen 550 fr.) en direct volteekend, om bij voorbaat schatkistbons tot een bedrag van 4.387.000.000 te consolideeren, die 15 September a.s. zullen vervallen.

Dit zijn merkwaardige resultaten, die den terugkeer tot een klassieke politiek van *vrijwillige* consolidatie, volkomen rechtvaardigen. Men dient echter wel te bedenken, dat deze politiek slechts mogelijk is geworden op het oogenblik, dat men afzag van alle „heroïsche” plannen, die ertoe strekten, den financieelen toestand eens en vooral te „genezen” en toen de stabiliteit van het geldwezen hersteld was.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1926 No. 11 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. De volledige gegevens omtrent *zwavelzure ammonia* zijn thans ontvangen en het indexcijfer van dit artikel is herzien. Het groepsindexcijfer onderging hierdoor echter geen verandering.

De volledige serie omvat 72 artikelen en is verdeeld in vijf groepen. Het onderscheid tusschen de „lange” en de „korte” serie is dit, dat van de 18 extra artikelen der lange serie gedurende 1914—1920 prijzen ontbreken.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen (volledige serie) blijft gedurende de jaren 1922—1924 vrijwel op

dezelfde hoogte staan; in 1925 is het iets gedaald, terwijl Juli j.l. met 162 10 punten beneden het jaargemiddelde van 1925 staat. In de laatste maanden is het weinig veranderd.

De indexcijfers van de vijf groepen vertoonen over het geheel hetzelfde beeld. Nadat de *textiele goederen*, die het hoogste indexcijfer behouden, gedurende de jaren 1922—1925 vrijwel op dezelfde hoogte zijn blijven staan, trad in het loopende jaar een aanzienlijke prijsdaling in, en in Juni j.l. (indexcijfer 183) staan zij 25 punten beneden het gemiddelde van 1925. Sindsdien zijn de prijzen geleidelijk blijven dalen, zoodat November met het indexcijfer 177 weer 6 punten beneden Juni staat. Bovengenoemde prijsdaling houdt verband met de stijging van den invoer in 1925 en het eerste halfjaar 1926, vergeleken met de jaren 1921—1924. Daarenboven is de katoenprijs sterk teruggelopen.

Het indexcijfer van de groep der *metalen*, dat het laagste is, bedroeg voor 1925 nog 161; in Mei—Augustus was het gedaald tot 148 en 149, en September, October en November geven 151, 150 en 151. Zoowel de voornaamste *ijzersoorten* als *koper* naderen weer dicht het niveau van 1913; *ruw ijzer* staat er zelfs beneden. Alleen *lood* blijft nog zeer hoog, op meer dan het drievoudige van den prijs van 1913.

Het indexcijfer van de groep *levensmiddelen*, dat sinds 1922 weinig is veranderd, nu in 1926 geleidelijk is gedaald, geeft in de laatste maand 152. Deze daling wordt veroorzaakt door den sterk verlangden prijs van melk, waaromtrent nog nadere inlichtingen zijn gevraagd. Alleen *whisky* staat met 236 ver boven dit gemiddelde.

Onder de *chemicaliën* staat *zwavelzure ammonia* met 90 (voorloopig cijfer) het laagst; *hars* met 239 het hoogst. De *hars* is sinds 1923 (i.e. 125) voortdurend in prijs gestegen tot Augustus j.l. (i.e. 279), waarop een vrij sterke reactie volgde, zoodat November nu 40 punten lager staat. Het gemiddelde van de groep bedraagt thans 153.

Onder de „diversen” staan *luifers* met 213 bovenaan; het gemiddelde is 157.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen van de korte serie is vijf tot zes punten hooger dan dat van de lange serie.

Uitvoer. Het algemeene indexcijfer heeft zich in 1923—1925 op een aanzienlijk hooger niveau bewogen dan in het loopende jaar. Het hoogste punt van 1925 bracht December, n.l. 152. Hierna trad een aanzienlijke daling in tot April, dat met 133 bijna 20 punten beneden December staat. Deze daling wordt in hoofdzaak door het dalen van de prijzen van *rubber*, *mais* en *peper* veroorzaakt.

De prijs van de *rubber* bleef na de speculatieve hausse van het vorige jaar, die in November haar toppunt bereikte, eerst zeer snel en sinds Februari j.l. geleidelijk dalen; sinds Februari is hij weer lager dan in 1913/14, die als crisisjaren in de geschiedenis der rubberprijzen bekend staan. Niettemin is de prijs nog zeer hoog te noemen, doch de buitengemeene en onkontroleerbare ontwikkeling van dit zoo jonge artikel veroorzaakt, naast heftige prijsbewegingen, dat het prijsniveau van 1913 en 1914 niet rechtstreeks met het huidige vergelijkbaar is. De indexcijfers voor *rubber* gedurende Nov. 1925—Nov. 1926 bedragen 168, 163, 131, 98, 95, 86, 75, 65, 68, 66, 70, 72 en 67. De prijs blijft op dit niveau vast en schijnt voorloopig gestabiliseerd.

De opmerkelijke prijsdaling van *mais* in April duurt tot October voort, waarna dit artikel met 34 punten stijgt en zodoende weer haast het oude niveau heeft bereikt.

De *witte peper* steeg sinds Mei/Juni 1925 zeer sterk in prijs, bereikte het toppunt in Januari j.l., waarna een gevoelige reactie intrad. In Mei—Juli scheen de prijs gestabiliseerd te zijn, maar Augustus bracht opnieuw een gevoelige reactie, waardoor de merkwaardige hausse in dit artikel, die vooral door vraag van Amerikaansche zijde kwam, voor het oogeblik ten minste alweer tot het verleden scheen te behooren. September vertoonde echter weer een herstel van 9 punten en in November is met het index-

MAANDCIJFERS.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1926						
		1913	1925	1926	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland ¹⁾	24,336	20,694	10,631	795	795	795	795	5,096	8,880	19,862
	Ver. Staten	43,088	44,209	50,198	46,202	47,084	49,511	52,090	57,395	60,933	59,799
	Frankrijk ²⁾	3,404	5,087	5,504	5,524	5,573	5,500	5,518	5,738	5,570	5,773
	Duitsland ³⁾	15,843	11,052	12,114	11,756	13,074	12,879	12,876	13,517	13,496	13,775
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	528	207	42 ²⁰	18 ²⁰	14 ²⁰	13 ²⁰	13 ²⁰	13 ²⁰	100
	Ver. Staten	2,601	3,082	3,308	3,287	3,275	3,252	3,187	3,388	3,289	3,141
	Frankrijk ⁴⁾	434	706	783	778	792	814	785	816	790	827
	België	207	212	283	295	307	318	313	320	310	329
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	54,931	97,223	93,105	86,751	90,841	92,567	93,642	100,653	102,292	101,811
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	348,540	—	333,763	345,542	341,191	351,943	371,278	367,237	361,000
	Frankrijk 1000 Frs. ⁷⁾	701,778	3674,616	4959,560	5180,955	5016,083	5235,332	4625,367	5106,420	4994,327	5122,880
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	2181,102	—	2689,702	2051,429	1992,381	1763,696	1757,565	1860,149	—
Export (binnenlandsche producten)	D'land 1000 M. ⁹⁾	897,474	1030,171	829,252	791,924	928,959	919,727	823,419	990,116	999,736	1060,471
	Engeland 1000 £ ⁶⁾	43,771	64,448	54,324	50,107	57,264	49,787	50,680	53,177	53,064	49,707
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	401,560	—	328,654	360,452	379,469	440,865	448,883	473,509	467,000
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	573,351	3812,911	4961,221	4671,554	5244,187	5543,483	5196,684	6103,279	5329,269	5394,846
Inklaringen (1000 tons)	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	1523,038	—	1699,805	1329,570	1694,264	1707,647	1841,946	1708,591	—
	D'land 1000 M. ⁹⁾	841,436	733,190	818,177	758,595	821,279	833,917	836,370	879,762	876,371	832,511
	Engeland (geladen) ⁶⁾	4,089	4,626	5,348	5,061	6,100	6,945	6,294	6,565	6,239	5,741
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	4,440	5,782	—	6,294	7,707	7,941	7,550	7,279	—	—
Aantal werklouzen in 1000	Frankrijk (geladen) ..	2,876	3,667	3,677	3,725	3,880	3,635	3,741	4,048	3,707	3,771
	Italië (gel. en ballast) ..	1,560	1,436	—	1,555	1,391	1,391	1,391	—	—	—
	Engeland ¹¹⁾	—	—	—	1,751 ²¹	1,737 ²¹	1,685 ²¹	1,648 ²¹	1,636 ²¹	1,630	1,432
	Italië ¹²⁾	—	—	—	83	80	83	89	113	149	181
Indexcijfers van aandelekoersen	Duitsland ¹³⁾	—	—	—	627	600	568	513	477	485	573
	Ver. Staten ¹⁴⁾	—	—	—	149,2	156,6	163,2	160,1	151,2	154,5	159,3
	Engel. ¹⁵⁾ (1913 = 100)	—	—	—	186	181	184	187	190	197	192
	Zweden ¹⁶⁾ (nom. waarde = 100) ...	—	—	—	145	149	149	146	146	149	150
	Zwitserland ¹⁷⁾ (id.)	—	—	—	169,0	168,6	175,8	176,9	173,0	175,3	175,4
	Nederland ¹⁸⁾ (1912-25 = 100) ..	—	—	—	91	91	91	91	92	92	91

¹⁾ Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. ²⁾ Inclusief bruinkool. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl. het Saargebied. ³⁾ Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁶⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ⁷⁾ Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. ⁸⁾ Sedert Januari

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. ⁹⁾ Vanaf Januari 1922 in goudmarken. ¹⁰⁾ Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. ¹¹⁾ Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen vrijstaat. ¹²⁾ Geheel werkloos. ¹³⁾ Leden van vakverenigingen; geheel werkloos. ¹⁴⁾ Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in \$. ¹⁵⁾ London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. ¹⁶⁾ Officieel: Industriele en Scheepvaartraad. ¹⁷⁾ Nationale Bank: 32 industriële aandelen. ¹⁸⁾ Officieel: 49 gewone aandelen. ¹⁹⁾ Gedurende de staking geen cijfer gepubliceerd. ²⁰⁾ Kolenstaking. ²¹⁾ Kolenstaking niet inbegrepen.

cijfer 216 het hoogtepunt van Januari weer bereikt. De indexcijfers voor dit speculatieve en daardoor aan zoo sterke en onverwachte prijsschommelingen onderhevige artikel zijn: 110 in Mei 1925, 117 in Juni 1925, 136 in Juli, 199 in December, 217 in Januari 1926, en sindsdien (Februari—November) 206, 196, 181, 169, 179, 146, 155, 182 en 216. Eerstehands suiker is in Augustus 35 punten gedaald beneden Mei, dat met 169 tot nog toe het hoogste punt van dit jaar is. In Sept., Oct. en Nov. is de prijs echter weer sprongsgewijze met 26 punten gestegen. Tweedehands suiker herstelde zich reeds in Augustus: zij steeg toen met 11 punten boven Juli, bleef gedurende Sept. en Oct. op hetzelfde niveau staan, steeg echter de laatste maand met 18 punten. Kapok is na een aanvankelijke prijsstijging tot 217 in Augustus (in Januari j. zelfs 237) in September en October weer teruggevallen op 198 en 199, het gemiddelde niveau van 1925 en in November is de prijs weer met 9 punten gedaald. De groote prijsstijging van suiker en peper in November wordt gedeeltelijk opgeheven door de minder belangrijke prijsdalingen van eenige andere artikelen o.a. van *djarakpitten*, *kapok* en *katjang idjoe*.

Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoer-artik.	Tot.groothand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metaalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	208	166	172	170	175	181	129	170
1923.	208	163	174	170	169	180	149	173
1924.	212	164	167	160	168	178	155	173
1925.	208	161	161	150	165	172	146	166
Juli 1926.	183	160	149	153	156	162	132	156
Augustus „	182	159	149	155	156	162	131	155
September „	181	157	151	154	157	162	132	156
October „	178	156	150	154	157	161	133	155
November „	177	152	151	153	157	160	135	154

1) 20 art. 2) 12 art. 3) 12 art. 4) 15 art. 5) 13 art.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

De kleinhandelsprijzen der *uitheemsche* artikelen ondergingen in de jaren 1924 en 1925 weinig verandering. Na Februari 1926 begonnen zij iets te dalen en ze blijven zich, zij het langzaam en met schommelingen, in dalende richting bewegen. Het gemiddelde van het 1e kwartaal 1926 is nog 150, gedurende April—December zijn de indexcijfers 149, 146, 147, 146, 148, 148, 145, 145 en 147.

Het algemeene indexcijfer der *inheemsche* artikelen is sinds 1923 voortdurend gedaald en in 1925 gemiddeld 13 punten lager dan in 1924. Op dit gemiddelde van 1925, 169, is het cijfer vrijwel blijven staan. De indexcijfers van het laatste halfjaar zijn: 167, 167, 167, 170, 168 en 171. De stijging in December wordt voornamelijk veroorzaakt door het oploopen van de prijzen van *suiker*, *aardappelen* en *eieren*.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	Inheemsch ¹⁾	Uitheemsch ¹⁾	Totaal	Voeding ²⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	158
December 1925 ..	176	161	169	157
Januari 1926 ..	167	151	159	157
Februari „ ..	167	152	161	158
Maart „ ..	169	149	159	157
April „ ..	171	149	160	158
Mei „ ..	171	146	159	157
Juni „ ..	170	147	159	157
Juli „ ..	167	146	157	154
Augustus „ ..	167	148	157	155
September „ ..	167	148	158	155
October „ ..	170	145	158	155
November „ ..	168	145	157	154
December „ ..	171	147	159	157

1) 20 artikelen. 2) 35 artikelen.

Passerprijzen. De prijzen der landbouwgewassen bewegen zich dit jaar op een hooger niveau dan het vorige, voorna-

melijk tengevolge van de lange droogte in 1925 en van den slechten padioogst in Midden- en Oost-Java. Sinds Juni vertoont zich voor *rijst* en *mais* de seizoen-stijging.

Eieren, *vleesch*, *visch*, *Javaansche suiker* en ook *klappers* verschillen ternaauwermond in prijs van het vorige jaar.

ONTVANGEN:

De Centrale Werkgevers Risico-Bank 1902—1927, (Gedenkboek). 's-Gravenhage, 1927; Mouton & Co.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN. (In Gulden)

	Februari 1927	Sedert 1 Januari 1927	Overeenkomstige periode 1926
Directe belastingen.			
Grondbelasting	694.547	3.370.004	2.953.537
Personeele belasting ..	1.543.002	3.938.736	3.629.457
Inkomstenbelasting ..	8.779.453	17.645.832	17.837.984
Vermogensbelasting ..	1.046.798	2.313.643	928.310
Dividend- en tantiëmebelasting	399.024	1.292.934	743.042
Invoerrechten.	4.676.798	9.166.433	9.386.696
Statistiekrecht.	319.628	639.906	647.839
Accijnzen.			
Zout	205.732	408.233	366.013
Geslacht	733.493	1.508.124	1.487.608
Wijn	45.761	93.745	105.978
Gedistilleerd	3.579.956	6.884.967	7.017.269
Bier	605.713	1.515.451	1.392.804
Suiker	3.371.629	7.590.582	7.437.761
Tabak	1.559.044	3.299.859	3.722.893
Belasting op gouden en zilveren werken	79.439	152.506	144.309
Belasting op rijwielen ..	206.637	5.120.268	4.841.847
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	2.336.718 ^a	5.171.356 ^a	4.778.686
Registratierechten	1.463.542	3.405.231	3.061.918
Successierechten	5.344.288	9.561.455	7.055.683
Domeinen, wegen en vaarten.	246.387	466.262	400.364
Staatsloterij.	167.918	184.888	185.349
Jacht en visscherij.	809	2.724	2.765
Loodsgelden.	418.406	863.886	704.429
Mijnen.	—	—	—
Totaal-Generaal. ..	37.824.722	84.597.025	78.832.541

¹⁾ Hieronder begrepen f 588.309 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ Idem f 1.236.921. ³⁾ Idem f 1.050.586.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Februari 1927	Sedert 1 Januari 1927	Overeenkomstige periode 1926
Verdedigingsbelast. Ia	316.550	697.927	278.493
Verdedigingsbelast. Ib	1.133.268	2.496.827	1.032.795
Verdedigingsbelast. II	2.165.526	4.261.866	4.399.179
Opcenten:			
Grondbelasting	139.948	674.919	594.129
Personeele belasting ..	313.757	745.921	734.195
Inkomstenbelasting ..	2.135.357	4.161.522	4.757.777
Vermogensbelasting ..	266.259	585.315	232.077
Dividend- en tantiëmebelasting	131.678	426.668	245.204
Suiker	674.326	1.518.116	1.487.552
Wijn	9.152	18.749	21.196
Gedist. (binn.- en buitl.)	357.996	688.497	701.727
Zegelrecht van buitl. eff.	185.879	382.567	113.822
Totaal.	7.829.696	16.658.894	14.598.146

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1927.

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1923/24	—	—	—	1.893
1924/25	—	—	273.169	1.609
1925/26	20.345	191.657	1.276.464	14.717
1926/27	3.257.879	3.737.881	16.096.199	2.295.424
1927/28	91.780	9.198	—	—
Totaal ..	3.370.004	3.938.736	17.645.832	2.313.643

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 Maart 1927.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 71.677.534,15 Bijbnk. „ 9.635.124,— Ag.sch. „ 17.352.915,96	f 98.665.574,11
Papier o. h. Buitenl. in disconto. Idem eigen portef. . . . . Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	— f 146.400.180,— —	— — 146.400.180,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 45.973.767,40 Bijbnk. „ 10.463.495,39 Ag.sch. „ 73.435.268,06 f 129.872.530,85	
Op Effecten . . . . . Op Goederen en Spec. „	f 126.059.230,85 3.813.300,—	— 129.872.530,85
Voorschotten a. h. Rijk . . . . . Munt en Muntmateriaal	— Munt, Goud „ 59.839.065,— Muntmat., Goud „ 359.049.498,15 f 418.888.563,15	— — — 446.849.473,28
Munt, Zilver, enz. „ Muntmat., Zilver „	27.960.910,13 —	— —
Effecten	Belegging Res.fonds. f 7.043.981,68 id. van 1/8 v. h. kapit. „ 3.996.941,20	— 11.040.922,88
Gebouwen en Meub. der Bank . . . . . Diverse rekeningen	— —	5.142.000,— 52.536.411,44
	f 890.507.092,56	
Passiva.		
Kapitaal . . . . . Reservefonds . . . . . Bijzondere reserve . . . . . Bankbiljetten in omloop . . . . . Bankassignatiën in omloop . . . . . Rek.-Cour. { Het Rijk f 31.062.609,03 saldo's: { Anderen „ 27.210.400,48	— — — — — —	20.000.000,— 7.047.731,06 8.800.000,— 780.217.335,— 172.346,72 58.273.009,51
Diverse rekeningen	—	15.996.670,27
	f 890.507.092,56	
Beschikbaar metaalsaldo . . . . . Op de basis van 1/8 metaaldekking . . . . . Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	f 278.532.292,15 110.799.753,90 —	— — 1.392.661.460,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
21 Mrt. '27	59.839	359.049	780.217	58.445	278.532	53
14 „ '27	59.891	359.055	795.409	44.724	278.999	53
7 „ '27	59.967	353.967	806.138	34.459	272.969	53
28 Febr. '27	60.058	353.964	814.156	31.744	272.394	52
21 „ '27	60.197	353.961	785.460	39.782	276.949	54
14 „ '27	60.275	353.961	791.778	37.292	276.075	53
22 Mrt. '26	50.110	379.584	810.434	40.726	284.734	53
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schaikist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
21 Mrt. 1927	98.666	—	129.873	146.400	52.536
14 „ 1927	98.631	—	130.502	146.247	53.374
7 „ 1927	105.779	—	132.457	143.636	52.221
28 Febr. 1927	101.677	—	141.090	141.111	54.732
21 „ 1927	93.501	—	128.311	136.706	58.838
14 „ 1927	95.014	—	130.605	137.631	57.894
22 Mrt. 1926	74.408	2.000	130.109	176.746	43.331
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 1/8 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
19 Febr. 1927..	1.001	1.418	523	957	517
12 „ 1927..	1.000	1.444	481	970	436
5 „ 1927..	1.000	1.582	548	963	476
29 Jan. 1927..	1.026	1.491	518	973	444
22 „ 1927..	1.026	1.413	593	962	431
20 Febr. 1926..	1.005	1.614	768	937	461
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
12 Mrt. 1927	221.900	—	309.600	44.000	151.180
5 „ 1927	226.800	—	306.900	57.000	154.020
26 Febr. 1927	226.700	—	305.200	58.400	153.880
19 Febr. 1927	195.494	29.891	307.542	61.647	152.345
12 „ 1927	195.479	30.012	314.325	62.123	151.024
5 „ 1927	195.929	30.150	313.828	66.552	150.848
29 Jan. 1927	196.146	29.704	311.539	70.689	150.215
13 Mrt. 1926	201.894	39.546	335.136	54.563	164.103
14 Mrt. 1925	133.632	50.724	277.175	54.430	118.852
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 1/8 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
16 Maart 1927	150.736	136.706	286.195	56.250	235.469
9 „ 1927	150.753	137.057	286.050	56.250	235.193
2 „ 1927	150.115	137.589	283.990	56.250	233.129
23 Febr. 1927	150.148	136.604	281.493	56.250	230.438
16 „ 1927	150.176	136.188	281.992	56.250	231.023
9 „ 1927	150.189	136.970	283.025	56.250	231.951
17 Maart 1926	145.562	141.207	288.771	56.250	237.698
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
16 Mrt. '27	32.658	73.231	19.184	102.179	33.780	27 1/8
9 „ '27	31.223	73.690	16.159	103.922	33.446	27 1/8
2 „ '27	32.268	72.912	9.643	109.530	32.276	27
23 Febr. '27	29.965	71.251	17.834	98.478	33.294	28 1/8
16 „ '27	29.813	74.429	17.508	102.282	33.739	28 1/8
9 „ '27	29.873	75.668	14.720	105.625	32.970	27 1/8
17 Mrt. '26	38.020	76.177	19.813	100.203	24.105	20
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buit.l. ¹⁾	Wis-sels	Waarvan op het buitenl.	Beleeningen
17 Mrt. '27	5.548	1.864	342	83	2.723	8	1.936
10 „ '27	5.548	1.864	342	88	3.946	13	1.979
3 „ '27	5.548	1.864	342	87	3.669	11	1.945
24 Febr. '27	5.548	1.864	342	86	3.228	9	1.967
17 „ '27	5.548	1.864	342	85	3.052	12	1.996
18 Mrt. '26	5.548	1.864	330	70	3.237	13	2.487
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. a.d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
17 Mrt. '27	28.900	5.657	9.784	52.273	3.896	21
10 „ '27	29.300	5.651	9.308	52.764	3.360	59
3 „ '27	29.500	5.645	8.887	52.462	3.293	82
24 Febr. '27	29.600	5.624	9.075	51.697	4.752	93
17 „ '27	30.500	5.623	9.053	52.153	5.255	36
18 Mrt. '26	35.250	5.288	3.367	51.699	2.673	49
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen. ²⁾ Sluitpost activa. ³⁾ Except tegoed bij Russische Staatsbank.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Mrt. 1927	1.844,0	93,0	224,1	1.509,0	19,5
7 „ 1927	1.844,0	93,0	202,1	1.604,0	46,2
28 Febr. 1927	1.833,9	93,0	203,9	1.643,8	154,8
23 „ 1927	1.834,0	93,0	182,7	1.248,0	12,9
15 „ 1927	1.834,3	92,9	201,1	1.267,8	16,1
15 Mrt. 1926	1.427,9	220,5	476,0	1.167,3	8,2
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Regg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Mrt. 1927	92,7	476,7	3.143,8	628,7	191,7
7 „ 1927	92,8	457,2	3.346,9	524,2	159,6
28 Febr. 1927	92,6	506,2	3.465,2	539,4	212,1
23 „ 1927	92,6	616,5	2.926,4	653,5	208,3
15 „ 1927	88,9	609,7	3.049,4	553,3	209,6
15 Mrt. 1926	235,4	908,4	2.604,5	874,5	557,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Mrt., 28, 23, 15 Febr. '27; 15 Mrt. '26, resp. 86; 69; 35; 118; 105; 383 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1927	Goud		Zilver 1)	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Regg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissel op het buitenl.						Schatkist	Partic.
17 Mrt.	631	411	40	477	25	400	1.824	15	111
10 „	629	426	40	489	21	400	1.851	2	123
3 „	627	437	40	492	28	400	1.849	20	125
24 Febr.	624	425	40	481	27	400	1.823	23	123
17 „	624	425	40	474	34	400	1.821	22	124

1) Aan de schatkist gecedeerd.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
2 Mrt. '27	2.981,6	1.577,4	162,3	434,6	289,0
23 Feb. '27	2.983,1	1.599,7	157,9	397,9	280,2
16 „ '27	2.990,1	1.592,2	168,0	396,5	315,0
9 „ '27	2.980,4	1.597,0	167,9	379,1	302,5
2 „ '27	2.961,9	1.605,7	166,8	393,3	329,1
26 Jan. '27	2.966,8	1.653,0	166,1	365,2	301,8
3 Mrt. '26	2.764,8	1.433,9	148,8	583,2	286,6

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
2 Mrt. '27	311,0	1.717,0	2.289,6	126,8	74,4	78,5
23 Feb. '27	305,2	1.708,3	2.214,7	126,5	76,0	80,1
16 „ '27	311,8	1.685,4	2.342,3	126,1	74,2	78,4
9 „ '27	304,7	1.694,1	2.267,0	125,8	75,2	79,5
2 „ '27	303,4	1.686,5	2.298,2	125,7	74,3	78,5
26 Jan. '27	302,8	1.688,5	2.245,3	125,5	75,4	79,6
3 Mrt. '26	325,8	1.675,4	2.302,3	119,7	69,5	73,2

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
23 Feb. '27	675	14.147	5.615	1.589	18.877	5.955
16 „ '27	677	14.124	5.603	1.701	18.943	5.902
9 „ '27	679	14.148	5.570	1.637	18.852	5.893
2 „ '27	679	14.228	5.560	1.652	18.969	5.877
26 Jan. '27	681	14.200	5.540	1.606	18.873	5.874
24 Feb. '26	716	13.930	5.492	1.636	18.573	5.437

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 21 Maart 1927.

Na een tijdperk van heftige beroering is ter beurze van Berlijn de rust eenigermate teruggekeerd. Over het algemeen is het vertrouwen echter nog niet groot geweest. Weliswaar is eenige verbetering in den bankstaat ingetreden, zoodat men voor den eersten tijd geen vrees voor complicaties koestert, doch men is van meening, dat de verder afgelegen toekomst een minder vlot verloop zou kunnen medebrengen. In dit verband geeft men er de voorkeur aan een afwachtende houding aan te nemen. De omzetten zijn dan ook aanmerkelijk afgenomen en de koersstijging, welke hier en daar op te merken is geweest, moet dan ook bijna uitsluitend worden toegeschreven aan contramine dekkingen.

Te Londen is de fondsenmarkt eenigszins gedrukt geweest. De voornaamste reden voor de matte houding was te vinden in de vrees, dat het financieele boekjaar van den Staat, hetwelk op 31 Maart eindigt, een belangrijk tekort zal toonen. In dit tekort zou dan door belastingverhoging voorzien moeten worden en al is men er over het algemeen van overtuigd, dat de inkomstenbelasting hiervoor niet zal worden aangewezen, men verwacht, dat het bedrijfsleven op de een of andere wijze nogmaals voor de gevolgen van de mijnwerkersstaking het gelag zal moeten betalen. Dit heeft uit den aard der zaak geen goeden invloed op de beurs kunnen uitoefenen. Hierbij kwamen nog de berichten uit China, welke evenmin een opwekkende uitwerking hebben gehad.

Te Parijs is eenige levendigheid ontstaan na de diverse mededeelingen van de regering ten aanzien van de te volgen financieele politiek. Men heeft hieruit de conclusie getrokken, dat de feitelijke stabiliteit van den franc althans voorloopig zal worden gehandhaafd. In verband hiermede zijn aankopen ter beurze voor binnenlandsche rekening opgemerkt. Hierdoor is een zekere koersverbetering ontstaan, welke bovendien in de hand is gewerkt door de deelneming van buitenlandsche zijde, hoewel deze laatste bescheiden van omvang is gebleven.

Te New York is de markt opnieuw opgewekt geworden. Verschillende factoren hebben hiertoe bijgedragen. In de eerste plaats wel het feit, dat de reeds gedurende langen tijd opgebouwde contramineposities de technische houding van de markt krachtiger hadden gemaakt, zoodat gemakkelijk een hooger koerspeil kon worden bereikt. De ruimere aankopen zijn bovendien in de hand gewerkt door de gemakkelijke geldmarkt en zij werden gestimuleerd door de berichten uit industriele centra. Hieruit is bijv. gebleken, dat de staalnijverheid op 92 pCt. van haar capaciteit werkt en dat de productie van automobielen weder vooruitgaat.

Ten onzent heeft de markt in slechts enkele afdeelingen markante verschillen te zien gegeven. Voor de beleggingsmarkt is dit in het geheel niet het geval geweest. Niet alleen zijn de omzetten hier sterk afgenomen, doch ook de koersschommelingen zijn zoodanig verminderd, dat in de meeste gevallen van volkomen stilstand kan worden gewaagd. Dit geldt zoowel voor binnenlandsche als voor buitenlandsche soorten. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106½, 106¼, 106½; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 98¼, 98½, 99; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 96½, 95¼, 96; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 78¾, 78½, 78; 5 pCt. Brazilië 1913 £ 20—100: 71½, 71¼, 71; 8 pCt. Sao Paulo: 106½, 106, 106½.

Daarentegen is opnieuw groote levendigheid ontstaan in de afdeling voor binnenlandsche industriele aandelen. In de eerste plaats zijn weder kunstzijdesoorten op den voorgrond getreden. Allerlei oncontroleerbare geruchten hebben de ronde gedaan, welke dienen moesten tot verklaring van de opmerkelijke opwaartsche koersbeweging. Men beweerde, dat een algemeen kartel in de kunstzijdenijverheid tot stand zou zijn gekomen, dat buitenlandsche belangen in de markt zouden hebben ingegrepen, e.d. Van de overige aandelen waren Philips Gloeilampen iets beter, aandelen Jurgens bleven vast van toon. Centrale Suiker Mij.: 129½, 130½, 131½; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 110, 119, 116½; Jurgens: 175½, 175¼, 174; Maekubee: 102½, 108½, 113, 117½, 115¼; Ned. Kunstzijdefabriek: 294, 304½, 307½; Philips Gloeilampen: 381, 385, 386¼.

De rubbermarkt is over het algemeen kalm geweest. De geringe fluctuaties in den prijs van het product hebben geen aanleiding tot ingrijpen gegeven. De stemming bleef echter voortdurend opgewekt, behalve op den laatsten dag van de berichtsweek. Dit was te merkwaardiger, omdat ter beurze bekend werd, dat — voor het eerst sinds geruimen tijd — de voorraad te Londen in de voorafgegane week iets waren verminderd. Deze mededeeling kwam echter in een markt,

welke over het algemeen neiging tot daling vertoonde, in verband met de controversen in Albanië. Amsterdam Rubber: 354 (ex claim), 361½, 355½, 354½; Deli Batavia Rubber: 280¼, 282½, 279, 278¾; Hessa Rubber: 538½, 545, 553, 554; Indische Rubber: 424, 433, 428½, 423; Java Caoutchouc: 236, 237, 233½, 236½; Kali Telepak: 353¾, 357, 358½, 362; Kendeng Lemboe: 426, 424, 434¼, 434½; Ned.-Indische Rubber & Koffie: 341, 344½, 345; R'dam Tapanoeli: 170¼, 178, 175, 172; Serbadjadi: 355, 360, 352½, 352; Sumatra Caoutchouc: 310, 316½, 311½, 313; Sumatra Rubber: 409, 417, 414½, 415; Ver. Indische Cultuur Ondernemingen: 219, 225, 218, 217¼.

Tabaksaaideelen hebben evenmin groote verschillen aangetoond. De tendenz is eengszins mat geworden, met uitzondering van aandeelen Deli Batavia. De uitslag van de tweede inschrijving voor Sumatratapak, welke op 18 Maart te Amsterdam plaats heeft gevonden en waar de prijzen weder zeer bevredigend zijn geworden, heeft geen invloed ten goede op de aandeelen uitgeoefend, omdat de overtuiging meer en meer veld wint, dat oogst 1926 — welke thans aan de markt wordt gebracht — niet bijzonder mooi kan worden genoemd. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid, dat de verdere inschrijvingen teleurstellingen zullen opleveren. Arendsburg: 644½, 645, 641; Besoeki Tabak: 359, 358, 360; Deli Batavia: 465½, 464½, 471, 470; Deli Mij.: 442¼, 446, 441, 437½; Oostkust: 242¾, 240¾, 244¾, 239¼; Senembah Mij.: 427, 432¼, 423¾.

Suikeraandeelen zijn stil geweest. De scherpe daling van de Cubanoteeringen heeft een reactie van de koersen in het leven geroepen, zonder dat deze echter aanleiding tot grooten handel heeft gegeven. De koersverliezen zijn overigens voor het grootste deel later ingehaald. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 188, 184½, 187½, 186¾; Handelsverg. Amsterdam: 735¾, 727, 726½, 736, 730½; Java Cultuur Mij.: 383¼, 382, 380; Kalibagor: 446, 440, 432, 436½; Moormann: 470, 473, 474; Ned.-Ind. Suiker Unie: 265½, 268½, 265, 263; Poerworedjo: 118, 117½, 120, 119; Singdanglaet: 436, 429, 430, 428; Suiker Cultuur Mij.: 302, 299½, 295½; Tjepper: 774, 765, 770.

De afdeling voor *petroleumaaideelen* was lusteloos, in verband met de voortdurende berichten omtrent overproductie in de Vereenigde Staten. Toch was het aanbod in aandeelen Koninklijke Petroleum Mij. zoo gering, dat ook hier niet van een daling van beteekenis kon worden gesproken. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 362¼, 360½, 358½, 357; Ge. Holl. Petr. Cy.: 263¾, 263, 262, 259¾; Kon. Petr. Mij.: 387¾, 383¾, 382¾, 380¾; Perlak Petroleum: 71, 69½, 70½; Peudawa: 28½, 27½, 27¼.

De *scheepvaartmarkt* heeft eenige teekenen van vermoeienis getoond, hetgeen tot uiting is gekomen in een lichte daling van de meeste aandeelen. De melding, dat de afbouw van de „Statendam” nu als zoo goed als verzekerd mag worden beschouwd, heeft geen invloed uitgeoefend op de koersen van aandeelen Holland-Amerika Lijn. Holland-Amerika Lijn: 88, 90½, 86; Java-China-Japan Lijn: 133, 130½, 130; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 108½, 105, 104¼; Ned. Scheepvaart Unie: 192¾, 191, 191¼; Stoomvaart Mij. Nederland: 188¼, 189¼, 187¼, 188¼.

Mijnaandeelen hebben nogal de aandacht getrokken, in de eerste plaats door een verdere opwaartsche beweging van aandeelen Boeton, vervolgens door een vaste houding van aandeelen Müller Mijnbouw en ten slotte door scherpe koersfluctuaties in aandeelen Algemeene Exploratie Mij. Alg. Exploratie Mij.: 80, 75, 73, 84; Boeton Mijnbouw Mij.: 181½, 180½, 193½, 207, 215½; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 84½, 85, 87½, 88¾; Redjang Lebong: 219½, 218¼; Singkep Tin Mij.: 475½, 466½, 470, 467.

De afdeling voor *bankaaideelen* was vast. Amsterdamsche Bank: 174¾, 174½, 175, 174¾; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 77¼, 76½, 76¼; Incasso Bank: 121, 121¼; Koloniale Bank: 259¾, 260, 254, 259¼, 256¾; Ned.-Ind. Handelsbank: 175¾, 175¼, 177¼, 176¾; Ned. Handel Mij.: 160¹⁵/₁₆, 160½, 161, 161¾; R'damsche Bank Vereeniging: 94¼, 95, 94¾.

De *Amerikaansche markt* is rustig geweest en heeft zich, zonder bijzondere voorvallen, geheel aan Wallstreet aangesloten. Anaconda Copper: 94¼, 94¼, 95½, 94¾; Studebaker: 51¼, 50¾, 50, 50¾; United States Steel Corp.: 162½, 166¼, 165; Atchison Topeca: 175, 173¾; Baltimore & Ohio: 114¾, 113, 114¾; Missouri Kansas & Texas: 40, 38¹¹/₁₆, 40, 39¾; Southern Pacific: 110¾, 111¹¹/₁₆, 115, 114¹¹/₁₆; Union Pacific R.w.: 170, 170½, 169¾, 170; Wabash Railway: 69¹⁰/₃₂, 67¹³/₁₆, 71²⁵/₃₂, 69²³/₃₂.

De *geldmarkt* is nagenoeg onveranderd gebleven; de notering voor prolongatie wisselde tusschen 3¼ en 3½ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

22 Maart 1927.

De vraag naar tarwe is in de invoerlanden van het Europeesche vasteland deze week niet toegenomen en de markt bleef er dus rustig met een matigen geregelden omzet in Plata-tarwe, en daarnaast op meer beperkte schaal dagelijkschen handel in tarwe uit de Vereenigde Staten en Canada, welke soorten voor menging met de Plata-tarwe onmisbaar blijven. Met hetzelfde doel vindt ook Russische tarwe geregeld koopers. Onlangs werden daarin vrij wat zaken gedaan naar Frankrijk, terwijl verder Nederland en het Duitsche achterland van Rotterdam voor Russische tarwe de beste koopers zijn. Geruimen tijd heeft Rotterdam onder de West-Europeesche havens het grootste aandeel gehad in de Zuid-Russische tarwe-verschepingen, doch het schijnt, dat daarin nu verandering zal komen. Van Russische zijde wordt tenminste bericht, dat tegenwoordig de meeste zaken gedaan worden naar Italië. Ook andere soorten blijft Italië in vrij ruime mate koopbaar, vooral Australische tarwe, die ook in Zuid-Frankrijk belangstelling blijft wekken, den laatsten tijd meer dan tevoren in Duitschland wordt gekocht en overigens haar beste markt vindt in Engeland. Ook daar was echter deze week de vraag naar tarwe al evenmin levendig als op het vasteland. De omzet in ladingen was er zeer beperkt en parcels werden er buitengewoon weinig gekocht. Zeer groote Argentijnsche verschepingen, die naar Europa niet minder dan 915000 quarters bedroegen en daarmee tot nog toe het hoogste weekcijfer van dit seizoen bereikten, werkten in Engeland de lusteloze houding der markt in de hand. Ondanks die zeer groote Argentijnsche tarwe-verschepingen namen de voorraden in de Argentijnsche havens nog met 20000 ton toe, wat, evenals de flinke vraag voor scheepsruimte ter belading in Argentijnsche havens in de eerstvolgende maanden, op de waarschijnlijkheid wijst van verdere omvangrijke verschepingen in de toekomst. Daarbij zijn de hoeveelheden tarwe, die naar Europa onderweg zijn, abnormaal groot wegens de aanzienlijke verschepingen der laatste weken. Zij bedragen meer dan 9 miljoen quarters tegen 6½ miljoen in het vorige jaar om dezen tijd. Tot nog toe hebben de groote hoeveelheden tarwe, die reeds zoo langen tijd naar Europa worden verscheppt, er steeds gemakkelijk opname gevonden en zelfs was het dikwijls verrassend, hoe weinig moeite het kostte, voor den omvangrijken stroom van buitenlandsche tarwe steeds plaatsing te vinden, zonder dat de markt daarbij gedrukt werd. De voortdurende toename van den zeilenden voorraad zou daarin nu echter wel eens verandering kunnen brengen en reeds heeft zij het tegenwoordige gebrek aan ondernemingslust tengevolge. De beperkte vraag in Europa en de groote Argentijnsche verschepingen hebben niet nagelaten ook in Noord-Amerika haar invloed te doen gelden. Geleidelijk zijn zoowel te Chicago als te Winnipeg aan de termijnmarkten de tarweprijzen vrij wat gedaald, wat ook weder in Europa een herstel van den kooplust tegenwerkte. Juli-tarwe te Chicago was op 19 Maart weder aangekomen op het peil van Januari en te Winnipeg zullen de particuliere ramingen van het nog in Canada aanwezige uitvoer-overschot wel tot de prijsdaling hebben meegewerkt. In het vorige jaar om dezen tijd was volgens de officieele opgaven nog 50 miljoen bushels tarwe in Canada voor uitvoer beschikbaar, terwijl die hoeveelheid nu 135 miljoen zou bedragen. Als die raming juist blijkt te zijn, zou het wel eens wat minder gemakkelijk kunnen worden dan men in Canada tot nog toe aangenomen had, om het restant kwijt te raken tot de tegenwoordige prijzen, die zich zoover verheffen boven die van Plata- en Australische tarwe. Na een klein herstel op 21 Maart sloot tarwe te Chicago nog 3 à 4 en te Winnipeg 2 à 3 dollarcent per 60 lbs. lager dan een week tevoren. Aan de Argentijnsche termijnmarkten was echter op 21 Maart van een herstel geen sprake en zelfs trad nog een verdere daling in, waardoor Buenos Aires en Rosario 15 à 20 centavos per 100 KG. lager sloten dan op den 14den.

Australië heeft ditmaal niet weder zoo buitengewoon veel tarwe verscheppt als de vorige week, doch het totaal der wereldverschepingen was wegens het groote Argentijnsche cijfer toch weder zeer hoog. Rusland laadde weder op dezelfde bescheiden schaal van de laatste weken tarwe af.

Voor roggé was deze week in Europa de vraag niet beter, doch telkens nieuwe prijsdalingen in Noord-Amerika brachten wel eenige uitzetting der zaken te weeg. Voor spoedige roggé bestaat in Duitschland weinig belangstelling en ook de andere invoerlanden koopen zeer weinig roggé, doch op aflading in Mei, waarvoor de prijzen wat lager zijn dan voor spoedige roggé, omdat dan via de oostelijke Canadeesche havens kan worden verscheppt, kwamen meer zaken

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	21 Maart 1927	17 Maart 1927	22 Maart 1926
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Maïs Mei	Lijnzaad Mei				
19 Mrt.'27	134¼	74¼	44¼	11,20	5,85	14,55	Tarwe (Hardwinter II) .. 1	14,75	15,25	15,40
12 „ '27	138¾	77¾	46	11,30	5,95	14,70	Rogge (No. 2 Western) .. 1	12,70	12,90	10,40
19 Mrt.'26	159⅞	73½	39¼	13,20	7,15	15,75	Maïs (La Plata) 2	166,—	164,—	165,—
19 Mrt.'25	163¾	118	44⅞	15,65	9,60	22,35	Gerst (48 lbs. malting) .. 2	220,—	219,—	175,—
19 Mrt.'24	104⅞	77¾	46⅞	10,50 ¹⁾	8,—	18,75 ¹⁾	Haver (Canada 3) 1	11,80	11,75	10,50
20 Juli '14	82	56¾	36½	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. 1	12,—	12,20	12,70
							Lijnzaad (La Plata) 2	357,—	354,—	328,—

1) per April.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13/19 Maart 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	13/19 Maart 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	26.000	358.660	220.928	—	16.784	1.957	375.444	222.885
Rogge.....	3.187	50.057	40.848	—	—	—	50.057	40.848
Boekweit.....	100	6.068	5.068	—	67	140	6.135	5.208
Maïs.....	20.415	333.280	212.853	830	63.793	19.037	397.073	231.890
Gerst.....	13.438	100.742	78.854	355	2.049	2.286	102.791	81.140
Haver.....	2.220	24.154	32.638	400	1.030	1.795	25.184	34.433
Lijnzaad.....	2.248	43.850	48.321	1.500	43.821	42.929	87.671	91.250
Lijnkoek.....	8.089	38.879	63.645	—	—	—	38.879	63.645
Tarwemeel.....	4.505	29.228	11.686	415	8.733	2.175	37.961	13.861
Andere meelsoorten.....	967	4.609	2.828	—	—	—	4.609	2.828

tot stand, zowel naar de Deutsche havens als naar Rotterdam. Op 21 Maart zette te Chicago de prijsdaling voor rogge zich verder voort en de markt sloot er 5 à 6 dollarcent per 56 lbs. lager dan een week tevoren.

Uit Rusland werden na de grootere verschepingen der vorige week ditmaal geen rogge-afladingen gemeld.

Ook voor maïs was de vraag deze week weder onbevredigend. Toen de vorige week de Argentijnsche verschepingen vrij wat kleiner waren dan de hoeveelheden, waaraan men den laatsten tijd gewend was geweest en desondanks de voorraden in de Argentijnsche havens nog een vermindering ondergingen, was de markt eenigen tijd wat vaster gelopen, doch toen deze week dezelfde verschijnselen zich herhaalden, hadden zij niet weder die uitwerking. De vraag was namelijk intusschen niet voldoende gebleken en het bleek wel, dat de kleinere verschepingen nog niet ten gevolge hadden, dat de groote stoomende hoeveelheden gemakkelijker opname vonden. Engeland en Duitschland zoo-
wel als de Noorsche landen toonen voor maïs weinig belangstelling en vooral te Hamburg is de markt gedrukt door ruime aanvoeren en onvoldoende vraag. In Nederland echter houden vraag en aanbod elkaar bij voortdurend vrij goed in evenwicht en terwijl de prijsfluctuaties er zeer beperkt bleven, konden in oude Platamaïs althans aan de Nederlandsche markt vrij geregeld nieuwe zaken tot stand komen. De omzet in Plata-maïs van den nieuwen oogst kon zich echter nog niet weder herstellen na de kleine verbetering der marktstemming, welke daarvoor onlangs heeft plaats gevonden. Er zijn in Nederland nog genoeg koopers voor Plata-maïs ter levering in de tweede helft van het jaar, doch de prijs, welken zij wenschen te besteden is bij voortdurend iets te laag om tot flinke zaken te leiden. Men blijft van meening, dat wegens den goeden Argentijnschen oogst wel spoedig eenige verdere verlaging der prijzen zal intreden. De Argentijnsche termijnmarkten hebben voor nieuwe maïs wel eenige prijsverlaging gebracht, doch wegens de vaste vrachtenmarkt viel daarvan in de in Europa gevraagde prijzen weinig te bespeuren. Wel is door de weinige vraag oude maïs op spoedige aflading de laatste dagen weder wat goedkooper te koop gekomen. De Argentijnsche termijnmarkten zijn voor maïs in den loop der week 5 à 10 centavos per 100 KG. gedaald.

De prijzen, waartoe van den Donau maïs wordt aangeboden, zijn deze week verder gedaald en vooral op eenigszins verwijderde aflading is de prijsverlaging vrij aanzienlijk. Den laatsten tijd is overzee weinig maïs uit Roemenië verscheept, omdat steeds goede vraag naar Roemeensche maïs bestond in Midden-Europesche landen, waarheen zij Donau-opwaarts werd verscheept. Die vraag is echter sterk afgenomen en men verwacht in Roemenië spoedig weder grootere aanvoeren van maïs in de zeehavens. Vandaar het dringender aanbod en de lagere prijzen. Uitbreiding der zaken heeft dat echter niet in sterke mate veroorzaakt. Nederland blijft voor Donaumais nog de beste koper, doch ook daaraan is de dagelijksche omzet niet groot.

In Noord-Amerika was maïs deze week weder flauw door onvoldoende binnenlandsche vraag en na een klein herstel op 21 Maart sloot maïs te Chicago ongeveer 2½ dollarcent per 56 lbs. lager dan op den 14den.

Export-zaken van betekenis laten echter nog op zich wachten.

Moelijk blijven de zaken in gerst. Van grooten omvang zijn de wereld-verschepingen nog altijd niet en speciaal uit Rusland is deze week zoo goed als geen gerst afgeladen, doch bij de in vergelijking met maïs zeer hooge gerstprijzen zijn de verschepingen voldoende voor het verminderde gebruik. Ondanks de standvastige markt te Winnipeg, waar op nu en dan optredende prijsdalingen telkens weer een herstel volgt, zijn Noord-Amerikaansche soorten geleidelijk goedkooper te koop gekomen. In Duitschland geeft men de voorkeur aan Plata-gerst wegens de goede kwaliteit, doch levendig waren ook daarin de zaken allerminst. In Donaugerst zijn tot dalende prijzen deze week iets meer zaken gedaan naar Rotterdam, gedeeltelijk voor Duitschland, en de verschepingen van den Donau waren grooter.

Haver wekte deze week in Engeland meer belangstelling, daar slechts beperkte hoeveelheden Plata-haver naar Engelsche havens onderweg zijn. Ook het vasteland koopt vrij geregeld haver, doch de verschepingen uit Argentinië en Chili, in bescheiden mate gesteund door Rusland en den Donau, kunnen nog steeds ten volle in de behoeften voorzien. Haverzaken uit Noord-Amerika vinden nog altijd niet plaats.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.f.f. Mrt/Juni	
21 Mrt.'27	kristalsuiker basis 99° f 20 ⁷ / ₁₆	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
14 „ '27	„ 20 ¹¹ / ₁₆	36/3	15 ⁷ / ₈	14/9	4,71
21 „ '26	„ 15 ⁷ / ₈	37/3	16/—	15 ¹ / ₂	4,83
21 „ '25	„ 21 ¹¹ / ₁₆	31/3	13/9	10 ⁷ / ₈	3,96
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 ¹⁸ / ₃₂	18/—	—	—	3,26
	basis 99° f 14 ¹⁸ / ₃₂				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

De verschillende suikermarkten toonden de afgelopen week een nogal sterken teruggang in prijzen in sympathie met New York, alwaar op een dag wegens groote liquidaties op de termijnmarkt de noteeringen plotseling sterk terugliepen, hetgeen tevens de prijzen van effectieve suiker beïnvloedde.

De noteeringen te New York hadden het volgend verloop:

	Sp. C.	Mei	Juli	Spt.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafg. week	4.90	3.13	3.26	3.35	3.24	2.99	2.86
Opening verslagweek	4.83	3.06	3.18	3.27	3.17	2.93	2.82
Laagste punt verslagweek	4.71	2.94	3.07	3.16	3.05	2.85	2.75
Slot verslagweek	4.77	2.99	3.11	3.20	3.12	2.91	2.80

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 56.000 tons, de versmeltingen 73.000 tons tegen 64.000 tons in 1926 en de voorraden 200.000 tons tegen 140.600 tons.

Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen dalende tot eene fractie onder 3 d.c. e. & fr. New York.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 12 Mrt.	235.161	211.563	215.562
Totaalsedert 1 Jan.—12 Mrt.	1.702.625	1.908.597	1.973.894
Werkende fabrieken	176	175	181
Weekexport 12 Mrt.	94.731	91.503	185.595
Totale export sedert 1 J.—12 M.	726.405	1.024.119	1.260.301
Totale voorraad 12 Mrt.	976.220	884.479	713.593

In Londen sloot de termijnmarkt op de volgende noteringen:

Maart 1927 .. Sh. 17/-	Oct. 1927 .... Sh. 15/9¼
Mei " " " 17/1½	Dec. " " " 15/4¼
Aug. " " " 17/4½	Maart 1928 .... " 16/11¼

Op Java viel de stemming der markt deze week nogal mede, nadat de eerste dagen lusteloos en zonder zaken voorbijgingen. Slotnoteringen waren als volgt:

Superieur ready Maart	f 11.81¼ per pic.
" nieuwe oogst Mei	" 19.25 " 100 KG.
" " " Juni	" 18.87½ " 100 "
No. 16 & hooger ready	" 10.62½ " pic.

Hier te lande brokkelden prijzen op de termijnmarkt in den loop der week ongeveer f 1 af, doch herstelden zich Zaterdag weer eenigszins.

De laagste noteringen waren:

Maart f 20.—; Mei f 20¼; Aug. f 20½; Dec. f 18¼; slot stemming prijshoudend, Augustus ca. f 21 gedaan.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 16 Maart 1927.

De Amerikaanse katoenmarkt is de laatste dagen flauw gestemd en de vraag schijnt aanmerkelijk geluwd te zijn. Deze verminderde kooplust schijnt vrij algemeen te zijn; prijzen zijn wat lager geweest en toonen verdere neiging tot dalen. Heden opent de markt in Liverpool een paar punten hooger, doch zijn katoenprijzen over de afgelopen week totaal 26 punten gedaald. Ook prijzen van Egyptische katoen zijn in overeenstemming met die van Amerikaanse gedaald, hoewel verkoopen geregeld doorgaan, al zijn deze ook minder geweest dan in de afgelopen weken.

Spinners van Amerikaanse garens rapporteeren een kalmer week dan den laatsten tijd is voorgekomen, hoewel zaken in getwijnde garens voor India geregeld doorgaan en er vooral voor „Extra Hards” groote belangstelling bestaat. Prijzen van Amerikaanse garens zijn eenigszins flauwer, doch uit de noteringen blijkt wel, dat garenprijzen minder verlaagd zijn dan katoenprijzen en spinners dus hun marges trachten te verbeteren. In Egyptische garens zijn in de fijne nummers flinke zaken gedaan, doch over het algemeen gaat er niet veel om, hoewel prijzen vrij vast zijn. Er valt verder weinig bijzonders te rapporteeren.

Dockprijzen blijven vast, doch er wordt momenteel weinig gekocht. Wel bestaat er van de meeste overzeesche markten, speciaal Indië, belangstelling, doch het prijsidee van koopers en verkoopers loopt te veel uiteen om veel meer dan enkele kleine posten in diverse styles tot stand te brengen. Ondervindingen van fabrikanten schijnen nog te variëren; sommigen berichten dat zij in staat zijn geweest voor een volle werkweek af te sluiten en zijn dan ook niet geneigd eenige concessies toe te staan ondanks de lagere katoenprijzen. In andere gevallen is men bereid kleine reducties (van spinners verkregen) toe te staan, doch noteringen, over het algemeen genomen, toonen geen verandering. Overzeesche koopers schijnen meer geneigd te zijn den loop der gebeurtenissen af te wachten, terwijl er ook meer over den nieuwen oogst gesproken wordt, hetgeen altijd een onzekere factor is in de markt. Over het algemeen kan men de markt echter als gezond beschrijven, terwijl fabrikanten geen haast hebben om te verkoopen en er geregeld in diverse soorten wat gedaan wordt, zij het dan ook in kleinere hoeveelheden.

9 Mrt. 16 Mrt.	Oost. koersen.	8 Mrt. 15 Mrt.
Liverpoolnoteringen.	T.T. op Br.-Indië	1/5¼ 1/5¾
F.G.F. Sakellaridis	13,90 13,35	T.T. op Hongkong
G.F. No. 1 Oomra.	6,00 5,70	1/11¼ 1/11¾
		T.T. op Shanghai
		2/5¼ 2/5

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	18 Maart 1927	11 Maart 1927	4 Maart 1927	18 Maart 1926	18 Maart 1925
New York voor Middling ...	14,05 c	14,20 c	14,50 c	19,30 c	25,65 c
New Orleans voor Middling	13,85 c	14,— c	14,25 c	18,34 c	25,60 c
Liverpool voor Middling ...	7,54 d	7,70 d	7,93 d	10,01 d	14,16 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '26 tot 11 Maart '27	Overeenkomstige periode	
		1925/26	1924/25
Ontvangsten Gulf-Havens.	11198	8219	8409
" Atlant.Havens			
Uitvoernaar Gr. Brittannië	2005	1819	2186
" " 't Vasteland etc.	4823	3491	3616
" " Japan	1205	868	763

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	11 Maart '27	Overeenkomstig tijdstip	
		1926	1925
Amerik. havens	2718	1285	1157
Binnenland	1164	1806	967
New York	226	36	208
New Orleans	648	386	293
Liverpool	989	601	780

KOFFIE.

Ook in de afgelopen week was de stemming voor het artikel vrij vast. Weliswaar veranderden de aanbiedingen uit de productielanden in sommige gevallen slechts weinig en bleven zij in andere gevallen zelfs geheel ongewijzigd, doch aan de termijnmarkten liepen de noteringen nog iets op en voor loco viel iets meer belangstelling te constateeren. Dit laatste geldt niet alleen voor de goede gangbare Brazilsoorten, doch ook voor gewasschen Centraal-Amerikaansche koffie's en voor Robusta, wat de laatste soort betreft, hoofdzakelijk voor ongewasschen Sumatra Robusta's, zooals Palembang, Mandheling en dergelijke kwaliteiten.

Zooals hierboven reeds gezegd, bleven de kost- en vrachtaanbiedingen grootendeels onveranderd. De offertes van Rio waren zeer beperkt, hetgeen bij de kleine aanvoeren der laatste dagen in de haven van Rio (een bewijs van het ten einde loopen van den oogst) niet te verwonderen valt. Voor zoover er aanbiedingen kwamen, waren zij ten slotte 1/- à 1/6 hooger dan verleden week. Santos daarentegen bleef geheel onveranderd en ook in de offertes van Robusta van Nederlandsch-Indië kwam geen wijziging.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 80/- à 81/- per cvt. en van dito Prima ongeveer 82/6 à 83/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 72/- à 72/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Maart/April verscheping, 37½ ct.; Mandheling Robusta, Maart/April verscheping, 38½ ct., alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 55 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 48 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
22 Maart	44 7/8	43	41	39 3/4	43 7/8	42 3/8	38 1/4	36
15 "	44	42 3/8	40 3/4	39 3/4	43 7/8	41 7/8	38 1/4	35 7/8
8 "	43 1/8	42 3/8	40 3/4	39 3/8	42	40 3/8	37 3/8	35 1/4
1 "	43 1/8	42 3/8	40 3/4	39 3/8	41 1/2	40 1/8	37	34 7/8

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
21 Mrt.	\$ 14,82	\$ 13,89	\$ 12,08	\$ 11,62
14 "	" 14,75	" 13,90	" 12,14	" 11,80
7 "	" 14,04	" 13,35	" 11,91	" 11,57
28 Febr.	" 13,93	" 13,18	" 11,75	" 11,40

Rotterdam, 22 Maart 1927.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
21 Mrt. 1927	199.000	26.225	1.003.000	26.000	5 ⁶¹ / ₆₄
14 „ 1927	219.000	25.750	1.048.000	26.000	5 ⁶¹ / ₆₄
7 „ 1927	211.000	25.525	1.023.000	26.000	5 ⁹¹ / ₆₄
22 Mrt. 1926	208.000	25.675	1.360.000	27.000	7 ¹⁵ / ₆₄

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
19 Mrt. 1927 --	41.000	2.819.000	184.000	6.914.000
20 „ 1926 --	20.000	3.296.000	215.000	6.856.000

¹⁾ In Reis.

THEE.

Alle aandacht van de theemarkt in de afgelopen week concentreerde zich op de veiling van 17 Maart, de grootste tot dusverre gehouden Amsterdamsche veiling. Zij omvatte, zoals bereids vermeld, een aanbod van ongeveer 29.000 kisten directe aanvoer, terwijl de doorsnede kwaliteit van het aanbod nog nooit zóó inferieur en ordinair was geweest. Dit was de volle Westmoesson thee met haar slappe schenken en van weinig inhoud en met haar overhaaste bereiding en sortatie — dus met veel stelen. De weinige werkelijk goede partijen trokken dan ook veel belangstelling en konden doorgaans van 2 tot 5 cts. in prijs stijgen. Daarentegen moesten de ordinare soorten meestal 2 tot 7 cents van hun vorig niveau prijsgeven.

Er was veel belangstelling van buitenlandsche zijde, terwijl ook de commissiehuizen flink in de markt traden. Ook de binnenlandsche consumptie hield zich goed, doch deze factoren konden niet verhinderen, dat een vrij groot aantal partijen onverkocht bleef, ook al werd daarvan na de veiling veel afgedaan. Het gemiddelde prijsniveau zal, door de groote hoeveelheid ordinair, ca. 3 cts. lager komen te liggen dan in de veiling van 24 Februari.

De volgende veiling is vastgesteld op 7 April en zal een aanbod van 25.000 kisten te zien geven.
Amsterdam, 21 Maart.

RIJST.

De groote rijstooogsten van Burmah, Saigon en Siam vonden tot nu toe een zeer willige markt, hoofdzakelijk daar Britsch-Indië, Japan en Nederlandsch-Indië voor groote hoeveelheden koopers waren. Hierbij moet ook in aanmerking genomen worden, dat de oorlogstoestand in China mede tot de vaste stemming in het Oosten bijdraagt, daar de binnenlandsche onlusten den Chineeschen landbouw uiteraard zeer ongunstig beïnvloeden.

De zaken met Europa waren kleiner dan algemeen verwacht werd, doch de afzet van gepeld was niet van dien aard om Europa de stijging der markt gretig te doen volgen.

Ook de afzet van gepelde Java laat veel te wenschen over, zoodat voor den oogst van dit jaar nergens interesse op te wekken is. Het ziet er dus momenteel voor den Europeeschen rijsthandel verre van rooskleurig uit.

COPRA.

De prijzen liepen gedurende de vorige week iets terug. Het aanbod was over het algemeen niet groot, maar de vraag is momenteel zeer slecht.

Voor stoomende partijen naar Hamburg was wel eenige, voor stoomend naar Holland daarentegen weinig vraag.

De slotnoteeringen zijn:

Nederl.-Indische f.m.s., stoomend	f 31 ¹ / ₂
„ „ „ Febr./Mrt. afl.	„ 31 ⁵ / ₈
„ „ „ Mrt./Apr. „	„ 31 ³ / ₄
„ „ „ April/Mei „	„ 31 ⁷ / ₈

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Van Noord-Amerika was voor vroege posities geen definitieve vraag, noch van de Northern Range noch van Canadeesche havens. Van de Golf van Mexico is echter bevrachting mogelijk per Maart of begin April naar Antwerpen/Rotterdam tegen 18 cents per 100 lbs. zwaar graan.

Van Montreal wordt tonnage gezocht per Mei op basis van 19 tot 20 cents naar de Middellandsche Zee; tonnage naar het Continent is niet te krijgen onder 17 cents naar Antwerpen, Rotterdam of Hamburg, doch wordt slechts 16 tot 16¹/₂ cents door bevrachters in uitzicht gesteld.

De suikermarkt van West-Indië was kalm. Van Cuba of San Domingo heeft een 6000 tonner 22/6 bedongen per 10/25 April naar U.K./Continent, welk cijfer kan worden herhaald voor een boot van gelijke grootte met de optie Marseille of Genua tegen 25/- en Venetië tegen 27/- tot 27/6. Kleine booten bedongen 23/6 naar U.K./Continent per Maart/April.

De markt van de La Plata opende kalm, doch werd in den loop der week zeer levendig. Deze week werden meer dan 45 booten bevracht, waarvan 19 op één dag. De vraag is hoofdzakelijk naar Maart/April tonnage. Voor Maart is tot 29/- gedaan van boven La Plata havens en 28/- voor April. Mei betaalde tot 27/- en Mei/Juni 25/6. Een handige boot is gedaan naar Vancouver per Juli tegen 29/6.

Waar de meeste chilispeterbevrachters en reeders zich voor een bepaalde hoeveelheid gedekt hebben, is de toon van deze markt kalmer geworden. De reeders hebben hun vrachtdieën voor maandelijksche partijen van Juli tot Maart verhoogd en het minimum, dat door hen gevraagd wordt, is 27/6 naar Duinkerken/Hamburg range. De bevrachters zijn echter tot nu toe nog niet bereid op die basis te onderhandelen. Vijf zeilschepen zijn bevracht voor verschillende laadtijden van Juli/Augustus tot December, op basis van 20/6 tot 21/- naar gelang van positie, naar het Continent. Voor volle lading is de vraag miniem.

De Oostelijke afdelingen verschaffen slechts weinig vraag, doch de vrachten blijven door het bekende tekort aan tonnage op peil. Zelfs de markt van Australië was kalm en de vrachten vertoonden een neiging tot dalen. Naar de Middellandsche Zee U.K./Continent is van West-Australië voor groote booten per April 41/9 gedaan en per April/Mei 42/6. De andere afluadcentra hebben deze week geen tonnage opgenomen. De rijstmarkt van Burmah bleef ook kalm, doch een handige wilde boot werd bevracht voor Maart belading naar Fiume tegen 32/6, terwijl een groote boot van 10.100 tons werd gedaan naar Holland tegen 30/- per April.

De Donau bleef kalm en er werd slechts één bevrachting gedaan, nl. tegen 18/6 naar het Continent, optie Denemarken tegen 20/- één haven. De Zwarte Zee bleef onveranderd. Twee handige booten werden bevracht tegen 14/9 en 15/- basis Continent. De vraag is zeer beperkt.

De vrachten van de Middellandsche Zee waren kalm en het aantal gedane zaken is niet groot. Voor erts werd o.m. betaald: Melilla/Rotterdam 5/6, Bona/Rotterdam 4/9, Valencia/Rotterdam 6/9. Fostaat is kalm en er werd weinig bevracht. Sfax/Rieme betaalde 7/6 en Sfax/Rouaan 6/4¹/₂.

De Golf van Biscaya was vaster en de vracht van Bilbao is gestegen tot 7/- naar Cardiff, 6/6 naar Rotterdam en 7/6 naar Middlesboro.

De vrachten voor kolen van Engeland bleven vast, voornamelijk naar Italië en oostelijke Middellandsche Zee havens. Van Wales werd o.m. gedaan: Rouaan 4/6, Piraeus 13/-, Alexandrië 13/-, Colombo 17/6, Buenos Aires 14/- en van de Oostkust: Hamburg 4/-, Gibraltar 8/9, Las Palmas 10/6.

RIJNVAART.

Week van 13 Maart t/m. 19 Maart 1927.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren matig. Bij matige vraag was de aanbidding van scheepsruimte voldoende. De ertsvracht bedroeg gemiddeld 45/55 cts. per last met resp. ¹/₄—¹/₂ lostijd.

Naar den Bovenrijn was tamelijk veel vraag. Voor ruwe producten werd betaald f 0,90 à f 1,— per last.

Het sleeploon bedroeg gemiddeld 27¹/₂—30 cts. tarief. De waterstand was gunstig.

In de Ruhrhavens overtrof het aanbod van leege ruimte verre de vraag. Dientengevolge ging de vracht voor exportkolen met 10 pig. per ton terug en bedroeg M. 0,80 per ton met vrij sleepen.

ORIGINAL
DEN HAAG
HEERENGRACHT 50
ODHNER
TELEFOON
13300
REKENMACHINES